

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Bygningsmæssige forhold mv.....	4
2.1.	Bygning og gangarealer	4
2.2.	Cellerne	5
2.3.	Øvrige rum mv.	10
2.3.1.	Besøgsrum	10
2.3.2.	Fritidsfaciliteter	10
2.3.3.	Skolestue og bibliotek.....	11
2.3.4.	Værksted	13
2.3.5.	Toilet og bad (og renevæske)	13
2.3.6.	Køkken	16
2.3.7.	Gårdtursarealer.....	17
2.3.8.	Lægerum	17
2.3.9.	Vaskefaciliteter	18
3.	Arbejde, fritid og undervisning.....	19
3.1.	Arbejde	19
3.2.	Fritid.....	21
3.3.	Fællesskab	22
3.4.	Undervisning.....	25
4.	Lægebetjening.....	27
5.	Belægning mv.....	30
6.	Andre forhold	31
6.1.	Forplejning.....	31
6.2.	Købmand og mad udefra	32
6.3.	Fjernsyn mv.	33
6.4.	Køleskabe	33
6.5.	Besøg og telefonsamtaler	34

6.6.	Talsmandsordning.....	40
6.7.	Avishold mv.	44
6.8.	Samarbejde med sociale myndigheder.....	46
6.9.	Vold mv.	48
6.10.	Selv mord og selvmordsforsøg	49
6.11.	Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner.....	49
6.12.	Præst.....	50
6.13.	Information af de indsatte	51
6.14.	Egne genstande mv.....	51
6.15.	Madlavning	55
6.16.	Overbelægning.....	56
6.17.	Gårdtur	58
7.	Samtaler med indsatte	60
8.	Gennemgang af rapporter	60
8.1.	Disciplinærsager	60
8.1.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget	60
8.1.2.	Forhørsceleanbringelse.....	63
8.1.3.	Sagsbehandlingstiden.....	67
8.1.4.	Sagsbehandlingsregler	68
8.1.5.	Partshøring mv.	70
8.1.6.	Forhørsvidner	72
8.1.7.	Vejledning om rettigheder	73
8.1.8.	Notatpligt.....	74
8.1.8.1.	Protokollen.....	75
8.1.8.2.	Indholdet af notatet.....	80
8.1.9.	Begrundelse.....	85
8.1.10.	Oplysning til den indsatte om politianmeldelse.....	88
8.1.11.	Konfiskation.....	88
8.1.12.	Kompetence.....	90
8.2.	Afslag på besøg	91
8.2.1.	Lidt om sagerne og retsgrundlaget	91
8.2.2.	Sagsbehandlingsregler mv.....	92
8.2.3.	Partshøring mv.	94
8.2.4.	Begrundelse.....	95
8.2.5.	Klagevejledning	98
8.2.6.	Kompetence.....	99
9.	Opfølgning.....	100
10.	Underretning.....	100

1. Indledning

Som et led i ombudsmandens inspektionsvirksomhed foretog jeg og tre af embedets øvrige medarbejdere den 27. februar 2003 inspektion af Arresthuset i Hobro. Til stede under inspektionen var arrestinspektøren, arrestforvareren, overvagtmasteren og en fængselsfunktionær. De tre sidstnævnte udgør sammen med yderligere en fængselsfunktionær arresthusets samarbejdsudvalg.

I forbindelse med inspektionen modtog jeg rapportmateriale til gennemgang, jf. pkt. 8.

Inspektionen den 27. februar 2003 omfattede samtaler med arresthusets ledelse og den nævnte medarbejderrepræsentant og en rundgang i arresthuset. De indsatte talsmand var kort tid før inspektionen blevet løsladt, og talsmandssuppleanten var ikke til stede i arresthuset under inspektionen. Jeg havde imidlertid en samtale med en ”ad hoc”-repræsentant for de indsatte om de generelle forhold i arresthuset. Yderligere en indsat (en varetægtsarrestant) havde bedt om en samtale med mig, men denne indsatte var et par dage før inspektionen blevet overført til arresthuset i Frederikshavn. Jeg sendte efter inspektionen et brev til den pågældende. Den pågældende klagede herefter skriftligt til mig over afgørelser fra Arresthuset i Hobro og Direktoratet for Kriminalforsorgen truffet under den pågældendes ophold i arresthuset, og jeg afsluttede den 12. november 2003 klagesagen idet jeg udtalte kritik over for såvel arresthuset som direktoratet.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Arresthuset i Hobro, Politimesteren i Hobro og Direktoratet for Kriminalforsorgen med henblik på eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som rapporten måtte give anledning til. Arresthuset har i brev af 15. januar 2004 der er fremsendt via politimesteren, fremsat en enkelt bemærkning som er indarbejdet i

denne rapport. Direktoratet for Kriminalforsorgen har ikke fremsat bemærkninger vedrørende de faktiske forhold.

2. Bygningsmæssige forhold mv.

2.1. Bygning og gangarealer

Arresthuset er beliggende i centrum af Hobro og er taget i brug i 1922. Arresthuset er panoptisk opbygget og er i tre etager. Den tidligere arrestforvarerbolig er inddraget til kontorer mv. for personalet. I boligens stueetage er der også indrettet rum til brug for politiet. I 1998-2000 gennemgik arresthuset en større ombygning hvor den største af de fire gårde blev ombygget og indrettet dels til kombineret skolestue/mødeværelse/bibliotek, dels til kondirum. Den tidligere detention blev i samme forbindelse ombygget til lægeværelse, det tidligere lægeværelse blev indrettet til besøgsrum, og arresthusets tremandsceller blev nedlagt.

Arresthuset har plads til i alt 27 indsatte fordelt på 23 enkeltceller og to to-mandsceller. Cellerne er beliggende på 1. og 2. sal og er ligeligt fordelt på etagerne. Der er toilet og bad til de indsatte på begge etager.

I stueetagen findes et besøgsrum med tilhørende bad/toilet og et venterum til de besøgende, lægeværelse, depot, værksted (med tilhørende toilet og frokoststue), vaskerum til brug for de indsatte og et gangmandskøkken. I stueetagen er der endvidere personalefaciliteter (garderobe, bad/toilet, soverum til én person). Her findes også arresthusets køkken til opvarmning af maden fra Statsfængslet i Sdr. Omme. På 1. sal findes arresthusets kondirum som omtalt ovenfor, skolestue/mødelokale/biblioteket, yderligere et personalesoverum og to kontorer. Herfra opnås også adgang til arresthusets gårdtursareal.

Arresthuset er som nævnt panoptisk opbygget. Cellegangene er brede. Der er vinduer på gangene i brysthøjde med (udvendige) tremmer – herunder et vinduesparti i den ene ende af gangen. Cellegangene er malet i en lys farve og udsmykket med blå og gule bånd. Gangene virker på trods af den lyse vægfarve lidt mørke, bl.a. fordi gangene kun i den ene ende forsynes med dagslys. I den anden ende er der lokaler på begge sider af gangen. Der er terrazzo på gulvet. Der er opslagstavler på cellegangene og billeder på væggene enkelte steder. Gangene fremtrådte pæne. Gangenes udsmykning som på tidspunktet for inspektionen også bestod af enkelte skulpturer, stammer efter det oplyste fra en kunstforening som en af fængselsfunktionærernes ægtefælle er medlem af.

Vinkelret på cellegangen på 1. sal og for enden af denne fører en gang til det tidligere nævnte ombyggede gårdtursareal (skolestue/mødelokale/bibliotek og kondirum) og til de tre resterende gårde. På den lille tværgang foran kondirummet stod på tidspunktet for inspektionen en motionscykel, og på gangen ud til gårdene stod et bordtennisbord.

Gangarealerne fremstod alt i alt rene og pæne og giver mig således ikke anledning til bemærkninger.

2.2. Cellerne

Enkeltcellerne er på ca. 9 m², den ene tomandscelle noget større (celle nr. 22). Den anden tomandscelle (nr. 23) – der tidligere var en tremandscelle – er mere end dobbelt så stor som enkeltcellerne. I alle cellerne er der højt til loftet.

Cellerne nr. 1, 2, 6, 7, 13 og 22 blev besigtiget efter mit valg. Væggene i cellerne er overvejende malet gule, i nogle celler dog kun ca. 2/3 op mens resten af væggen er hvid. I celle 2 er ydervæggen malet blå mens de andre

vægge er gule. I de fleste celler hvor farven (overvejende) er gul, er væggen påmalet smalle blå bånd, eksempelvis rundt om vinduet. Loftet er hvidt eller tilnærmelsesvist hvidt i alle de besigtigede celler. Der er brandmeldere i loftet. Det blev under inspektionen oplyst at en eventuel brandmelding både går til personalets vagtstue og til de bærbare alarmer. Af fast inventar er der en opslagstavle og en håndvask med koldt vand hvorover der er et fastmonteret spejl. I ingen af de besigtigede celler er der en hylde eller en fastmonteret lampe over vasken. Møblementet, hvis kvalitet varierer meget fra celle til celle, består af en briks eller en jernseng ophængt på væggen, et bord med en eller flere stole, et sengebord og et skab. Til hver celle hører endvidere en køletaske og en elkedel.

I celle 1 der tidligere var indrettet til observationscelle, er det fortsat muligt at kigge ind gennem (det tidligere) indkig.

I fortsættelse af mine bemærkninger herom under inspektionen går jeg ud fra at indkigget nu er fjernet.

Radiatorerne i cellerne er placeret på væggen ud til cellegangen og reguleres manuelt udefra. Der er altså ikke tale om termostatventiler.

Madrasserne er i de fleste celler mere eller mindre slidte. I celle 2 var madrassen på tidspunktet for inspektionen kun 1-2 cm tyk på midten på grund af meget lang tids brug.

Jeg henviser til senere i dette afsnit.

Der er et højtstående vindue i enkeltcellerne og to vinduer i tomandscellerne. Den ene tredjedel af vinduet kan åbnes, og de indsatte har herigennem

mulighed for at få frisk luft ind i cellerne. Alligevel var luften dårlig i (de fleste af) de besigtigede celler. Dette var særligt grelt i celle 13.

Jeg er opmærksom på at lufkvaliteten i cellerne først og fremmest afhænger af om de indsatte lufter ud eller ej.

Forholdet var imidlertid det at ikke alene cellerne, men også cellegangene var præget af dårlig luft – i særdeleshed cellegangen på 2. sal. Det blev under rundgangen i arresthuset oplyst at luften fra gangene, hvis vinduerne åbnes og vinden bærer væk fra vinduet, bliver trukket ind i cellerne via den udluftningskanal som varmerørene er ført igennem. Det er således ikke sikkert at der kommer frisk luft ind i cellen selv om vinduet/vinduerne bliver åbnet.

Jeg beder på denne baggrund arresthuset om at oplyse om der er en fast rutine for udluftning af cellegangene.

Der er overalt i det sikrede område af arresthuset tremmer uden for vinduerne. Der er ingen steder gardiner for vinduerne, men persienser for den del af vinduerne som ikke kan åbnes. Persienserne var i celle 22 (en af de to tomandsceller) på tidspunktet for inspektionen trukket ned. Den anden del af vinduerne var dækket af viskestykker således at dagslyset blev lukket ude. Der var derfor, og på trods af det elektriske lys, meget mørkt i cellen. Det blev under inspektionen oplyst at persienser er betydeligt billigere at anskaffe end gardiner.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Maribo i en udtalelse af 16. oktober 2003 anført at det er direktoratets opfattelse ”at ønsker fra indsatte, der har et særligt behov for at få opsat gardiner, bør imødekommes, såfremt dette kan ske på en sikkerheds-

mæssig forsvarlig måde”. Direktoratet har i den forbindelse anført at gardinerne skal være af brandhæmmende materiale og opsættes så de i længden svarer til vinduets størrelse og ikke kan trækkes ud over bredden af vinduet, og at ydervægge ikke må være dækket af plakater og lignende.

Jeg går ud fra at arresthuset vil administrere i overensstemmelse hermed.

Belysningen består af en lampe der hænger ned fra loftet, og en arkitektlampe. I celle 22 var lampen i loftet foruden dækket til med et stykke plastik.

Dette er i strid med arresthusets husorden hvorefter det ikke er tilladt at foretage nogen form for tildækning af lamper af hensyn til brandfaren. Jeg går i tilknytning til mine bemærkninger herom under inspektionen ud fra at plastikken er fjernet fra lampen.

Ledningsudtaget i loftet var på tidspunktet for inspektionen fritlagt og fremstod umiddelbart ikke som en fast installation.

Jeg beder om arresthusets bemærkninger hertil.

Vedligeholdelsesstandarderne var i de celler som jeg besøgte, acceptabel. Cellerne fremstod endvidere overvejende pænt rengjort. Jeg har således ingen bemærkninger til de besøgte cellers vedligeholdelses- og rengøringsmæssige stand.

Inventaret i de besøgte celler er som nævnt af meget varierende kvalitet. I celle 13 stod der eksempelvis et gammelt skab på to mælkekasser. Også celle 22 (den tidligere tremandscelle) havde meget gammelt inventar.

Arresthuset oplyste i den forbindelse at arresthuset i oktober 2001 havde ansøgt om udskiftning af bl.a. de (sidste) gamle vægophængte jernsenge med

tilhørende madrasser. Arresthuset oplyste at ansøgningen var indgivet på direktoratets opfordring, og at arresthuset havde opfattet denne som indeholdende en tilkendegivelse om at en ansøgning ville blive imødekommet.

Den indsatte som jeg under inspektionen havde en samtale med (som "ad hoc"-talsmand), klagede over madrasserne som han karakteriserede som meget dårlige (flade). Han mente at enkelte madrasser i arresthuset var mere end 20 år gamle. Ledelsen oplyste i denne forbindelse at arresthuset ikke råder over flere madrasser end der er brug for til cellerne. Arresthuset har derfor ikke mulighed for at følge den måde at håndtere madrasserne på som Direktoratet for Kriminalforsorgen har anbefalet i en vejledning fra august måned 2002 som blev udsendt i forbindelse med at der kom en ny, forbedret madras.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i brev af 19. februar 2003 som jeg modtog forud for inspektionen, oplyst at direktoratet den 18. december 2002 har meddelt arresthuset at ovennævnte ansøgning om særbevilling til nye cellebrikse, madrasser mv. vil blive medtaget på ventelisten over projekter for år 2003.

Jeg beder om udlån af direktoratets akter om dette spørgsmål og om direktoratets bemærkninger til arresthusets opfattelse af at ansøgningen ville blive imødekommet. Hvis ansøgningen ikke på nuværende tidspunkt er imødekommet, beder jeg direktoratet om nærmere oplysninger om hvornår dette vil kunne ske.

Jeg beder endvidere om direktoratets bemærkninger til det forhold at arresthuset (i hvert fald indtil videre) ikke har flere madrasser end der er brug for til cellerne, og dermed ikke kan håndtere madrasserne som beskrevet i vejledningen fra august 2002.

2.3. Øvrige rum mv.

2.3.1. Besøgsrum

Besøgslokalet, der som nævnt er placeret i arresthusets stueetage, har lyse vægge og mørkegråt linoleumsgulv. I dette rum er der gardiner for vinduet. På væggen er der to billeder. Af møblement er der en briks med et ryglæn der er fastmonteret på væggen, et sofa-bord og nogle lænestole. Der er endvidere et skab med lagner og kondomer. I skabet er der også lidt legetøj til børn. Besøgslokalet, der i øvrigt er udstyret med en kaffemaskine og en radio, er i pæn vedligeholdelsesstand, og møblementet er ret nyt og pænt.

I tilslutning til besøgslokalet er der et toilet med håndvask med varmt og koldt vand som de indsatte og deres gæster kan benytte i forbindelse med besøget. Der er endvidere et bad. Også her er væggene lyse (delvist beklædt med hvide fliser). Et hjørne i loftet bar præg af en (tidligere) vandskade. Ved vasken hang på tidspunktet for inspektionen et almindeligt håndklæde. Toilettet og badet var pænt og rent.

Besøgsfaciliteterne er pæne og giver mig ikke anledning til bemærkninger. Om anvendelse af almindelige håndklæder i arresthuset henviser jeg til pkt. 2.3.5.

2.3.2. Fritidsfaciliteter

Der er som allerede nævnt etableret et nyt kondirum i en del af det tidligere gårdtursareal (den største af de fire gårde – et samlet areal på 54 m²). Kondirummet der størrelsesmæssigt svarer til knap to enkeltceller, har hvide vægge og loft og gråt linoleumsgulv. Der er to ovenlys i loftet. Herudover består belysningen af lysstofarmaturer i loftet. Motionsredskaberne består af en rygtræningsmaskine og materialer til vægttræning. På væggen hænger dertil hørende

brugsvejledninger. På gangen uden for kondirummet står en kondicykel. Kondirummet er ikke stort, men lyst og flot.

Jeg har ingen bemærkninger til kondirummet.

2.3.3. Skolestue og bibliotek

Den anden del af det inddragede gårdtursareal er indrettet til kombineret skolestue, bibliotek og møderum. Rummet er halvanden gang så stort som kondirummet. Her står også arresthusets to pc'er til undervisningsbrug. Pc'erne har arresthuset modtaget i oktober 2002. Midt i lokalet på langs af dette står et mødebord med plads til (mindst) 10 personer. Op ad endevæggen er der en bogreol til arresthusets bibliotek. Væggene er malet hvide, og der er gråt linoleum på gulvet. Op ad den anden endevæg er der en tavle på et stativ. Loftet er som i kondirummet forsynet med (fire) ovenlys der sammen med de hvide vægge gør rummet lyst og venligt.

Jeg har ingen bemærkninger til dette lokale.

Biblioteket består af en reol med bøger, tidsskrifter og tegneserier. Der er også placeret enkelte spil i denne reol. Der var tilsyneladende intet bogkatalog.

Arresthuset har i den (ajourførte) besvarelse af spørgsmålene på det skema som indgik i en undersøgelse som jeg iværksatte den 12. november 1997 vedrørende forskellige forhold i arresthusene (spørgeskemaundersøgelsen), for så vidt angår arresthusets biblioteksordning henvist til aftalen mellem Kommunernes Landsforening og Direktoratet for Kriminalforsorgen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om det nærmere indhold af arresthusets aftale med det lokale bibliotek.

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet ved Nr. Snede har direktoratet udtalt at bogkataloger ”bør forefindes på alle biblioteker, således at også indsatte som ikke ved hvad de kunne tænke sig at læse, kan blive inspireret af bogkataloget og dermed gøre øget brug af biblioteket”. Direktoratet har samtidig oplyst at det i tilfælde hvor bogkataloger eller lignende (alene) findes på bibliotekets hjemmeside, vil være tilstrækkeligt at der med jævne mellemrum udprintes et bogkatalog til brug på institutionens bibliotek.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk har den bibliotekar der betjener arresthuset, oplyst at der ikke findes ét bogkatalog, men at der til stadighed udkommer nye kataloger opdelt i genrer. Bibliotekaren anbefalede at arresthusets bibliotek fik en fortegnelse over de bøger som Holbæk Bibliotek udlåner, i genrerne kriminalromaner, rejsebeskrivelser, biografier, gamle danske skønlitterære forfattere og tegneserier, og at kataloger over nyudgivelser inden for alle genrer bliver stillet til rådighed på biblioteket. Denne ordning blev efter at have været forelagt de indsattes talsmand umiddelbart iværksat i arresthuset. Direktoratet havde ingen bemærkninger til denne ordning.

Jeg henstiller til arresthuset at overveje en tilsvarende løsning for Arresthuset i Hobro, og jeg beder om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

Hvad bøger på fremmedsprog angår, henviser jeg til pkt. 6.7.

Det fremgår af ordensreglerne for arresthuset (og instruksen) at bytning af bøger foregår på tirsdage mellem kl. 13.00 og 14.00.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvorledes arresthuset forholder sig med henblik på biblioteksadgang hvis en person bliver indsat i arresthuset på et tidspunkt hvor der er en uge eller næsten en uge til den næste (ordinære) "biblioteksdag".

2.3.4. Værksted

Der er indrettet værksted i arresthusets stueetage (underetage) ved siden af personalets garderobe mv. Værkstedet er et kvadratisk rum på størrelse med to enkeltceller. Der er også her lyse vægge. I loftet er der lysstofrør. Der er et arbejdsbord langs den ene væg. Her var tre indsatte på tidspunktet for inspektionen i gang med at veje/måle og pakke bolte i poser. På værkstedet pakkes/samles også forskellige plastelementer – herunder vandkander til børn til brug i sandkasse mv. På gangen der fører til værkstedet, er der yderligere et par arbejdsborde. Det blev oplyst at der kan være op til fire indsatte beskæftiget i værkstedet ad gangen. I tilknytning til værkstedet er der en lille frokoststue til brug for de indsatte når de holder pauser. Der er også et toilet.

Værkstedslokalerne giver mig ikke anledning til bemærkninger. Om beskæftigelsen af de indsatte i værkstedet henviser jeg til pkt. 3.1.

2.3.5. Toilet og bad (og renevæske)

På 1. og 2. sal er der toilet og brusebad til brug for de indsatte cirka midt på gangen. Rummene er pæne bortset fra afskalninger enkelte steder. Som allerede nævnt er der et toilet i stueetagen til brug for de indsatte som arbejder i værkstedet. Der er yderligere et toilet i stueetagen i tilknytning til de indsattes vaskerum.

Toilet- og baderummene giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Det fremgår af arresthusets husorden at indsatte som er beskæftiget uden for cellerne, bader efter arbejdstids ophør. Øvrige indsatte bader efter aftale med personale. Ønsker skal ifølge husordenen fremsættes ved indsamlingen efter morgenmaden. På mit spørgsmål herom under den afsluttende samtale blev det oplyst at arresthuset ikke følger denne regel alt for rigoristisk. Indsatte som senere på dagen kommer i tanke om at de gerne vil i bad, bliver således normalt ikke afvist.

På toiletterne er opsat sæbedispensere, og der hang på tidspunktet for inspektionen stofhåndklæder til at tørre hænderne i (dog ikke alle steder). På ”gangmandskøkkenet” i stueetagen lå på tidspunktet for inspektionen et stykke håndsæbe. I dette rum var der i modsætning til andre steder i arresthuset papirhåndklæder.

Jeg anbefalede under inspektionen at arresthuset af hygiejniske grunde anskaffer papirhåndklæder eller håndklæderuller.

Til orientering for arresthuset kan jeg oplyse at jeg tidligere i forbindelse med inspektioner har anbefalet arresthuse af hygiejniske (og sundhedsmæssige) grunde at fjerne håndklæderne og erstatte disse med papirhåndklæder eller en håndklæderulle. Jeg har i den forbindelse bemærket at jeg er opmærksom på at nogle af de indsatte foretrækker håndklæder, men at jeg af nævnte grunde mener at arresthuset må henvise disse indsatte til at (medbringe og) anvende deres eget håndklæde.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen den 26. marts 2003 har udsendt en generel henstilling til samtlige kriminal-

forsorgens institutioner om at udskifte håndsæbe og håndklæder med hhv. flydende håndsæbe og engangshåndklæder eller håndklæderuller. Jeg er endvidere bekendt med at direktoratet som en opfølgning herpå har sendt en skrivelse af 3. juli 2003 til institutionerne. Det fremgår af denne skrivelse at enkelte institutioner i anledning af direktoratets henstilling har tilkendegivet at de på grund af de udmeldte rådighedsbeløb har vanskeligt ved at efterkomme henstillingen. Direktoratet har efter omstændighederne taget dette til efterretning, men har samtidig understreget at direktoratet lægger vægt på at henstillingen indgår i overvejelser i forbindelse med planlægningen af den fremtidige ressourceanvendelse.

Jeg går på denne baggrund ud fra at Arresthuset i Hobro har opsat papirhåndklæder eller håndklæderuller (eller evt. elektriske håndtørre) eller vil gøre det så snart det er økonomisk muligt – også i besøgsrummet.

Der var ikke renevæske på toilet eller baderum. Det fremgår af rapporten vedrørende Direktoratet for Kriminalforsorgens inspektion af arresthuset den 15. september 1998 (rejseinspektionen) at der på dette tidspunkt var renevæske på toiletterne.

Arrestforvareren oplyste at han under sin tidligere ansættelse i Arresthuset i Randers har oplevet at andre indsatte smed renevæsken på badeværelset væk. De indsatte i Arresthuset i Hobro er derfor henvist til at rette henvendelse til lægen hvis de har behov for at få renevæske.

Direktoratet har udsendt skrivelser om en (forsøgs)ordning med udlevering af renevæske. I skrivelse af 3. oktober 2000 (hvormed forsøgsordningen blev gjort permanent) anførte direktoratet bl.a. at

det er en forudsætning ”at renevæske og vejledning er frit tilgængeligt for de indsatte”. Denne forudsætning kan godt imødekommes ved en ordning hvorefter renevæsken frit kan afhentes hos sundhedspersonalet, såfremt der lokalt kan opnås enighed om at en sådan ordning er hensigtsmæssig, men det forudsætter at der på hverdage kommer sundhedspersonale i institutionen, jf. et brev af 16. januar 2001 fra direktoratet til anstalterne og arrestinspektørerne.

I Arresthuset i Hobro kommer lægen kun en gang om ugen.

Allerede af denne grund opfylder den procedure som arresthuset nu har indført, efter min opfattelse ikke kravet om at renevæsken skal være frit tilgængelig for de indsatte. Dette er beklageligt.

Jeg henstiller til arresthuset at sørge for at renevæsken gøres frit tilgængelig for de indsatte, og at der i tilknytning til renevæsken opsættes en vejledning i brugen heraf. Jeg henstiller endvidere til arresthuset løbende at tjekke at renevæske og vejledning forefindes.

Jeg beder arresthuset om underretning om hvad der sker i anledning af min henstilling.

2.3.6. Køkken

Der er et køkken til opbevaring og opvarmning mv. af maden fra Statsfængslet ved Sdr. Omme. Køkkenet var kort tid forinden inspektionen blevet inspiceret af fødevareregionen uden at dette havde affødt (kritiske) bemærkninger.

Køkkenet giver mig ikke grundlag for bemærkninger.

Om de indsattes manglende rådighed over køkkenfaciliteter til eget brug henviser jeg til pkt. 6.15.

2.3.7. Gårdtursarealer

Der er tre gårde på hver ca. 40 m². Adgang til gårdene sker fra cellegangen på første sal. Dørene ud til gårdene er brede tremmedøre. Gårdene er som allerede nævnt lige store og rektangulære. For enden af gårdene er der en overdækning så det er muligt at stå i læ for regn. Gårdene er overdækket af et relativt nyt, kraftigt, bredmasket trådnet. Væggene er murstensvægge der er malet hvide bortset fra et smalt bånd foroven. Gårdenes ”gulv” består af betonfliser. Der er ingen udsmykning på væggene og intet møblement i gårdene.

Dette er efter min opfattelse ikke tilfredsstillende. Jeg opfordrede derfor under inspektionen arresthuset til at overveje på hvilken måde gårdtursarealerne kan komme til at fremtræde mindre nøgne.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvad min opfordring har ført til.

2.3.8. Lægerum

Der er et lægeværelse med et transportabelt undersøgelsesleje, et skrivebord og en håndvask. Der er aflåste skabe til opbevaring af medicin og journaler. Ved håndvasken er der opsat en sæbedispenser. Der hang endvidere på tidspunktet for inspektionen et stofhåndklæde. Væggene er hvide. Lokalet er lyst og var på tidspunktet for inspektionen rent.

Lægerummet giver mig ikke grundlag for bemærkninger.

Det blev oplyst at alle personalemedlemmer har en nøgle til journalskabet.

Om dette spørgsmål henviser jeg til pkt. 4.

2.3.9. Vaskefaciliteter

Arresthuset har to vaskesøjler i et vaskerum i stueetagen til brug også for vask af de indsatte private tøj. Der er etableret udsugning fra tørretumblerne.

Der er i arresthusets husorden (tillæg 3) en oversigt over vasketiderne i arresthuset for de indsatte. På opslagstavlen på gangen hang et tilsvarende opslag.

Jeg har ingen bemærkninger til vaskefaciliteterne.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har i skrivelse af 8. november 2001 til arrestinspektørerne og arresthusene meddelt at der fremover ikke må kræves betaling for brug af arresthusenes vaskemaskiner. Direktoratet har henvist til at de indsatte skal stilles økonomisk ens hvad enten de benytter arresthusets vaskemaskine eller sender deres tøj til vask på kriminalforsorgens centralvaskerier. Reglerne om vask af indsatte private tøj er efterfølgende udsendt i Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære af 26. marts 2002 om udlevering af beklædning m.v. til indsatte samt vask og reparation af indsatte private tøj.

Det fremgår af arresthusets husorden at vaskepulver leveres af arresthuset mens eventuelt skyllemiddel indkøbes for den indsatte egne penge.

Jeg går ud fra at de indsatte også får stillet maskinerne gratis til rådighed.

Som jeg tilkendegav under den afsluttende samtale, er Arresthuset i Hobro et tiltalende og forholdsvis rummeligt arresthus med pænt store celler, brede gange og flere øvrige rum som

alle var pæne og velholdte, herunder et flot kondirum. De fysiske rammer i arresthuset giver mig således ikke anledning til yderligere bemærkninger.

3. Arbejde, fritid og undervisning

3.1. Arbejde

Arresthuset oplyste at alle indsatte der ønsker det, kan tilbydes arbejde. Dog havde der i ugen op til tidspunktet for inspektionen været problemer med arbejde. Arresthuset oplyste at der i 2002 kun blev udbetalt 10.000 kr. i dagdusør. Der er fortrinsvis tale om celloarbejde, dog kan der arbejde op til fire personer i værkstedet. Der er to gangmænd i arresthuset og – næsten konstant – en indsat beskæftiget med bygningsvedligeholdelse.

Jeg forstår det oplyste om at alle indsatte tilbydes arbejde, sådan at arresthuset – modsat mange andre arresthuse – (normalt) ikke har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte.

De indsattes arbejdstid er mellem kl. 8.00 og 15.30. Arbejdet består bl.a. i pakning/samling af forskellige plastelementer – herunder vandkander til børn til brug i sandkasse mv. På tidspunktet for inspektionen var tre indsatte som tidligere nævnt i gang med at veje/måle og pakke bolte i poser. Arresthuset har også arbejde for det firma som laver ”Randersbøren”.

Der arbejdes på akkord, og de indsatte kan sagtens tjene mere end timelønnen. Nogle indsatte tjener mellem 700 og 800 kr. om ugen.

Direktoratet har tidligere (i en udtalelse af 16. september 2002 i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød) udtalt følgende:

” ...

Direktoratet finder det videre væsentligt at sikre, at så mange forskellige indsatte som muligt kan få adgang til beskæftigelse i arresthusets værksted. Direktoratet har på denne baggrund anmodet arrestinspektøren om at overveje, om det for eksempel gennem indførelse af rotationsordninger eller lignende blandt de indsatte vil være muligt at tilsikre, at dette mål kan tilgodeses.

...”

(Jeg har modtaget brev af 4. februar 2004 fra direktoratet vedrørende arbejdssituationen i Arresthuset i Hillerød, men da spørgsmålet om indførelse af en rotationsordning ikke er nævnt i dette brev, har jeg i brev af 9. februar 2004 anmodet direktoratet om at oplyse hvad der videre er sket vedrørende dette spørgsmål).

I en betænkning om beskæftigelsen af de indsatte som direktoratet udsendte i oktober 2002, anfører Beskæftigelsesudvalget at det bør tilstræbes at alle arresthusanbragte anvises fornuftig beskæftigelse, herunder gennem en mere optimal/fleksibel udnyttelse af værkstedsfaciliteterne (s. 29 og 82). Der peges endvidere på at celloarbejde – som også anbefalet af en arbejdsgruppe vedrørende fællesskab i arresthusene – bør begrænses mest muligt og under ingen omstændigheder bør udstrækkes over længere tid for den enkelte indsatte. På side 82 er anført følgende under pkt. 13.5.2. om arresthusene:

” ...

Vedrørende produktionsområdet anbefales, at de eksisterende værkstedsfaciliteter tilstræbes udnyttet optimalt, herunder ved at så mange indsatte som muligt får adgang til beskæftigelse på værksted eller andet sted uden for cellen. Udvalget foreslår, at der i det omfang, det ikke er muligt at beskæftige alle indsatte på værksted, etableres rokeringsordninger, så f.eks. halvdelen af arbejdsdagen tilbringes på værksted, mens der i den resterende tid, arbejdes i cellen.

...”

I sagen vedrørende min inspektion af Statsfængslet Renbæk har jeg bedt om underretning om direktoratets stillingtagen til udvalgets betænkning. Direk-

toratet har senest den 27. oktober 2003 oplyst at denne stillingtagen forventes at foreligge i starten af 2004.

Da Arresthuset i Hobro alene kan beskæftige op til 4 indsatte på værkstedet ad gangen, beder jeg arresthuset om at overveje mulighederne for at indføre en rotationsordning eller lignende og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Arresthuset oplyste at de indsatte ikke har ytret ønske om at arbejde sammen på cellerne, men at de i givet fald formentlig vil få afslag af plads- og hygiejnemæssige grunde. De indsatte er låst inde i arbejdstiden.

Om fællesskab i arbejdstiden (og fritiden) henviser jeg til pkt. 3.3.

3.2. Fritid

I fritiden har de indsatte mulighed for at benytte arresthusets kondirum der, som nævnt under pkt. 2.3.2., er nyt og indeholder en rygtræningsmaskine og udstyr til vægttræning. Derudover råder arresthuset over en kondicykel og et bordtennisbord, jf. pkt. 2.1. Ifølge husordenen må der maks. være to indsatte ad gangen i kondirummet. Kondirummet kan benyttes alle ugens dage mellem kl. 14.00 og 20.20. Det nævnte tidsrum er opdelt i fem tider.

Under inspektionen blev det oplyst at de indsatte har mulighed for at benytte kondirummet op til tre gange om ugen.

Jeg henleder arresthusets opmærksomhed på at der er (tryk)fejl i de to først angivne tider i husordenen; første tid er angivet at vare fra kl. 14.00 til 15.50 og anden tid fra kl. 15.55 til 15.50 (mens de øvrige tider alle er på 50 minutter). Jeg går ud fra at det er meningen at alle fem tider skal have en varighed af 50 minutter.

Arresthuset råder desuden over forskellige spil som de indsatte har mulighed for at benytte ved cellefællesskab, jf. herom pkt. 3.3.

Jeg har ingen bemærkninger til fritidstilbuddene i arresthuset.

3.3. Fællesskab

De indsatte som arbejder i værkstedet, har arbejdsfællesskab, og der kan være 3-4 indsatte ad gangen.

Som nævnt under pkt. 3.1. har de indsatte ikke ytret ønske om at arbejde sammen på cellerne, men arresthuset vil formentlig afslå eventuelle ønsker herom af plads- og hygiejnemæssige grunde.

Ifølge husordenen og interne regler af 5. juli 2001 som er udstedt i medfør af straffuldbyrdelsesloven i forbindelse med denne lovs ikrafttræden, har de indsatte adgang til fællesskab på cellerne to og to på hverdage fra kl. 16.00 til kl. 21.00 og i weekenden og på helligdage fra kl. 13.30 til kl. 21.00. I kondirummet er der tillige mulighed for fællesskab mellem to indsatte og i skolestuen mellem to-tre indsatte, jf. pkt. 3.4., og under gårdtur er der mulighed for fællesskab mellem maksimalt fem indsatte efter personalets nærmere bestemmelse. Under inspektionen blev det oplyst at de indsatte kun kan skifte fællesskabsmakker en gang om ugen. Det gælder såvel fællesskab i kondirummet som cellefællesskab. Cellefællesskab foregår for låst dør.

Jeg går ud fra at det anførte i husordenen om at der højst må være to indsatte sammen under cellefællesskab, også omfatter tomandscellen, men at de indsatte på denne celle har mulighed for fællesskab med en tredje indsat når blot dette foregår på dennes enkeltmandscelle. Jeg beder dog arresthuset om at oplyse nærmere om hvordan fællesskab for de indsatte på tomandscellen praktiseres.

Direktoratet for Kriminalforsorgen har den 16. juli 2002 udsendt nye regler mv. (bekendtgørelse nr. 573 af 5. juli 2002 og vejledning nr. 71 af 5. juli 2002) om de indsatte adgang til fællesskab med andre indsatte i kriminalforsorgens institutioner. Bekendtgørelsen, der trådte i kraft den 1. august 2002, indeholder blandt andet et nyt kapitel om fællesskab i arresthusene. Af direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002 vedrørende fællesskab i arresthusene fremgår blandt andet følgende:

”Strafudståelsen må ikke medføre yderligere begrænsninger i den dømtes tilværelse, end hvad der er nødvendigt for at fuldbyrde straffen, jf. også straffuldbyrde lovens § 4. Endvidere indebærer normaliseringsprincippet bl.a., at forholdene i fængsler og arresthuse skal indrettes, så de så vidt muligt svarer til forholdene udenfor. Dette princip taler for, at de indsatte har adgang til fællesskab i videst muligt omfang.

Hertil kommer, at Folketingets Ombudsmand i forbindelse med sin inspektionsvirksomhed har rejst spørgsmålet herom. Endvidere har Europarådets Torturkomité påpeget vigtigheden af, at alle indsatte, herunder varetægtsarrestanter, har mulighed for at tilbringe en rimelig del af dagen udenfor cellerne beskæftiget med fornuftige aktiviteter af varierende karakter (fællesskabsaktiviteter, uddannelse, sport og meningsfyldt erhvervsfagligt arbejde).

Reglerne er således udfærdiget på baggrund af en afvejning af dels hensynet til at give indsatte adgang til fællesskab i videst muligt omfang, dels hensynet til orden og sikkerhed samt de bygningsmæssige forhold, som i mange arresthuse f.eks. indebærer, at der ikke er egentlige fællesskabsrum. Hertil kommer de særlige sikkerhedsmæssige problemer som følger af, at visse arresthuses størrelse og bygningsmæssige forhold er således, at muligheden for akut tilkald af ekstra personale i forbindelse med f.eks. uro blandt de indsatte, der har fællesskab, er begrænsede.

Udgangspunktet er, at der i det omfang, der er bygningsmæssige muligheder herfor, skal indrettes fællesskabsrum m.v. i arresthuset, og at de indsatte i givet fald kan få adgang hertil i det omfang, det under hensyn til forholdene i den enkelte institution skønnes ordens- og sikkerhedsmæssigt forsvarligt. Hvis der ikke er adgang til fællesskab i fællesskabsrum m.v., skal der være adgang til styret cellefællesskab. Ved styret cellefællesskab forstås, at det er institutionen, som konkret afgør mellem hvilke indsatte, der kan være cellefællesskab.

De regler om gennemførelsen af de indsatte adgang til fællesskab med andre indsatte, som arresthuset skal fastsætte i medfør af bekendtgørelsens § 2 og §§ 16-17 skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse. Hvis arresthuset efterfølgende fastsætter nye regler, skal disse ligeledes indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse.

Baggrunden for bestemmelsen om, at de lokale retningslinjer skal indsendes til direktoratet med henblik på godkendelse, er, at direktoratet ønsker at følge dette område meget nøje. Det

er således hensigten, at en sådan godkendelsesprocedure skal medvirke til at sikre, at der under hensyntagen til de ordens- og sikkerhedsmæssige forhold i videst muligt omfang etableres fællesskab, og at der ikke eksisterer ubegrundede forskelle i arresthusenes regimer for fællesskab.”

Direktoratet har gennemgået og sammenholdt de retningslinjer for fællesskab som direktoratet har modtaget fra arresthusene. Den 4. februar 2004 har direktoratet godkendt Arresthuset i Hobros fællesskabsregler, og jeg har modtaget kopi af denne godkendelse. Godkendelsen er sket på samme faktiske grundlag som anført i denne rapport. Direktoratet anvender et fast skema ved godkendelsen af arresthusenes fællesskabsregler, og i godkendelsen af Arresthuset i Hobros fællesskabsregler er rubrikken vedrørende styret fællesskab, jf. fællesskabsbekendtgørelsens § 12, ikke udfyldt. Direktoratet har vedlagt et notat med ideer til et sådan fællesskab.

Jeg går ud fra at arresthuset til stadighed er opmærksom på det som er anført i direktoratets udsendelsesskrivelse af 16. juli 2002, og at arresthuset herved – i det omfang det er foreneligt med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn – tillader fællesskab i videre omfang end det der fremgår af arresthusets nu godkendte retningslinjer. Jeg går specielt ud fra at arresthuset overvejer mulighederne for styret fællesskab. Jeg henviser til direktoratets liste med ideer til styret fællesskab.

Den indsatte som jeg talte med, fremkom med et ønske om at arresthuset indretter fællesskabsrum for de indsatte, evt. i den ene af de to tomandsceller.

Ledelsen oplyste at arresthuset under de nuværende belægningsforhold ikke vil få lov af Direktoratet for Kriminalforsorgen til at nedlægge celler.

Jeg meddelte den indsatte at spørgsmålet om fællesskab i arresthuset ville indgå i det videre arbejde med inspektionssagen.

Efter § 9 i fællesskabsbekendtgørelsen skal arresthusene i det omfang der er bygningsmæssige muligheder herfor, indrette fællesskabsrum mv. hvor indsatte kan have fællesskab, jf. også citatet fra følgeskrivelsen ovenfor. I pkt. 6 i vejledningen til fællesskabsbekendtgørelsen er det anført at arresthuset derfor bør tilstræbe at depotrum mv. så vidt muligt placeres uden for det sikrede område således at disponible rum inden for det sikrede område kan anvendes som fællesskabsrum.

På baggrund af det af arresthuset oplyste om at indretning af et fællesskabsrum forudsætter nedlæggelse af celler (eventuelt en af tomandscellerne) hvilket ikke kan forventes imødekommet, jf. også det oplyste under pkt. 6.16, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold. Jeg henviser også til at der i arresthuset er såvel kondirum, skolestue og værksted hvor de indsatte kan have fællesskab.

3.4. Undervisning

Arresthuset er tildelt 192 undervisningslektioner om året, svarende til ca. 4 timer om ugen, hvilket arresthuset oplyste er alt for lidt. Alle de tildelte undervisningstimer udnyttes således. Arresthuset fik efter ansøgning i oktober 2002 en ekstrabevilling på 75 timer til dækning af undervisning i den resterende del af 2002.

Af arresthusets ansøgning af 4. september 2002 om en ekstrabevilling for resten af 2002 fremgår det at arresthuset over for direktoratet gjorde gældende at arresthuset fandt at det tildelte timetal var alt for lille til at dække arresthusets behov. Direktoratet oplyste i sit svar af 25. oktober 2002 at arresthuset ikke kunne forvente et højere timetal for år 2003.

I sagen om min inspektion af Arresthuset i Randers har jeg bedt direktoratet om at oplyse hvorledes antallet af undervisningstimer udregnes for de enkelte arresthuse, herunder hvilke faktorer der indgår i beregningsgrundlaget.

Uanset at jeg har bedt direktoratet om disse generelle oplysninger, anmoder jeg direktoratet om en udtalelse vedrørende tildelingen af timer til Arresthuset i Hobro i forhold til det oplyste om arresthusets behov og i forhold til tildelingen for sammenlignelige arresthuse.

Undervisningen forestås af den samme lærer som underviser i Arresthuset i Randers, og foregår i det lokale som er indrettet til kombineret skolestue, bibliotek og møderum. Der foregår dog også undervisning på cellerne. Der undervises 2-3 indsatte ad gangen i skolestuen, og de indsatte udvælges efter hvem der kan sammen. Der undervises primært i dansk, men også lidt i matematik og engelsk. Læreren er uddannet til at varetage specialundervisning. Der anvendes og undervises i nogen udstrækning i brugen af pc i undervisningen idet arresthuset som nævnt under pkt. 2.3.3. i oktober 2002 modtog to pc'er. Jeg tilbød at efterlade noget materiale om undervisning af ordblinde som jeg har modtaget i anden anledning. Arresthuset tog imod dette tilbud.

Oplysning om muligheden for undervisning gives i husordenen, idet de indsatte henvises til at fremsætte ønske herom på anmodningsseddel.

Jeg er fra en inspektion som jeg foretog af Arresthuset i Næstved den 24. september 2002, bekendt med at direktoratet i januar/februar 2002 iværksatte en evaluering af undervisningen i samtlige arresthuse. De væsentligste punkter i evalueringen var undersøgelse af undervisningstilbud, undervisningslokale(r), undervisningsmaterialer, forholdet mellem arbejde og undervisning, aflønning af indsatte der deltager i undervisning, og indkøb af undervisningsmaterialer.

Jeg beder om at blive underrettet om resultatet af denne evaluering for så vidt angår Arresthuset i Hobro.

4. Lægebetjening

Arresthuset betjenes af en almenpraktiserende læge der kommer i arresthuset en gang om ugen i to timer. Lægen er efter arresthusets opfattelse lidt for flink med hensyn til at tildele de indsatte medicin. Medicinforbruget i arresthuset er således meget stort. Arrestforvareren oplyste at han havde talt med lægen om det og havde oplyst at det på længere sigt ikke giver ro når de indsatte får meget medicin. Ca. 1/3 af de indsatte opsøger lægen når han er i arresthuset.

Jeg har i en sag som jeg af egen drift har rejst, anmodet Direktoratet for Kriminalforsorgen om en udtalelse om i hvilket omfang direktoratet, bl.a. med henblik på at tilvejebringe en vis ensartethed i lægebetjeningen institutionerne imellem, fører tilsyn med medicinudgifterne i de enkelte fængsler og arresthuse. Jeg bad endvidere direktoratet om at oplyse hvilket resultat tilsynet har. Jeg modtog i den anledning et brev af 27. maj 2003 fra direktoratet. Om direktoratets tilsyn med området på nuværende tidspunkt fremgår følgende af dette brev:

” ...

Som led i bestræbelserne på at opnå generelle besparelser foretager direktoratet for tiden en gennemgang af udgifterne inden for hele sundhedsområdet. Fængslerne modtog i begyndelsen af april 2003 foreløbige opgørelser over det enkelte tjenestesteds udgifter inden for sundhedsområdet herunder medicinudgifterne og en drøftelse af mulighederne for generelt at foretage besparelser inden for sundhedsområdet fandt sted den 23. april 2003 under et af direktoratets tilbagevendende møder med fængselsinspektørerne.

Direktoratet vil tillige analysere udgiftsniveauet for så vidt angår medicin inden for arresthussektoren og give arresthusene en generel orientering om størrelsen af de enkelte tjenestesteders gennemsnitlige udgifter pr. indsat for herigennem at søge at motivere institutioner til at administrere økonomisk. Konstateres det gennem denne analyse, at der er arresthuse, hvis medicinudgifter overstiger, hvad der umiddelbart måtte forventes, vil der blive taget kontakt til det pågældende tjenestested.”

Jeg noterede mig i brev af 4. juli 2003 at direktoratet ville reagere over for det enkelte tjenestested hvis den nævnte analyse viser at medicinudgifterne overstiger hvad der umiddelbart måtte forventes, og jeg udbad mig underretning om resultatet af direktoratets analyse af udgiftsniveauet inden for arresthussektoren når denne forelå. Direktoratet har i brev af 29. januar

2004 oplyst at direktoratet har gennemgået arresthusenes medicinudgifter i 2002 og de første 10 måneder af 2003, og at direktoratet – efter at have indhentet en udtalelse fra kriminalforsorgens almenlægelige og hygiejniske konsulent – ikke har fundet grundlag for at reagere over for nogen institution i arresthussektoren.

Jeg har i brev af 10. februar 2004 meddelt direktoratet at jeg på den baggrund – og under henvisning til oplysningerne i direktoratets brev af 27. maj 2003 – forstår at analysen viser at medicinudgifterne i intet arresthus har oversteget hvad der umiddelbart måtte forventes. Jeg har endvidere meddelt at jeg herefter ikke foretager mig mere i sagen.

Jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende spørgsmålet om medicinudgifterne i Arresthuset i Hobro bortset fra at bemærke at jeg har noteret mig at arresthuset har talt med lægen herom.

Arresthuset har, som nævnt under pkt. 2.3.8., eget lokale til lægebesøg. Som også nævnt dette sted er der aflåste skabe til opbevaring af bl.a. journaler, og det blev oplyst at alle personalemedlemmer har en nøgle til journalskabet.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Vejle der opbevarede lægejournaler i et ikke-aflåst skab i et aflåst lægerum som hele personalet havde adgang til, udtalte direktoratet bl.a. følgende:

” ...

Sundhedsstyrelsen har i vejledning nr. 235 af 19. december 1996 om lægers pligt til at føre ordnede optegnelser med tilhørende vejledning fastsat, at lægejournaler skal opbevares forsvarligt, og det skal sikres, at uvedkommende ikke har adgang til optegnelserne. Cirkulæret med den tilhørende vejledning retter sig til landets læger. Lægen er ansvarlig for, at journalerne opbevares i overensstemmelse med Sundhedsstyrelsens retningslinier.

Lægen kan, jf. § 6, stk. 1, i lov om læger, benytte medhjælp. Lægen er ansvarlig for udvælgelsen, instruktion og tilsyn mv. samt for de handlinger, han bemyndiger medhjælpen til at foretage, forudsat at medhjælpen holder sig inden for bemyndigelsen.

I institutioner, hvor der hverken er læge eller sygeplejerske daglig, er det nødvendigt for lægen at have mulighed for at benytte medhjælp. På grund af personalets skiftende vagter vil alle medlemmer af det uniformerede korps kunne komme i en situation, hvor der er behov for at skaffe hjælp til en syg indsat. Derfor er det nødvendigt, at det vagthavende personale i konkrete situationer efter nærmere generel aftale med lægen har mulighed for at hente journalerne frem.

Direktoratet har i anledning af sagen kontaktet arrestforvareren, som har oplyst, at arkivskabet fremtidig holdes aflåst. Nøglen opbevares således, at den alene er tilgængelig for det personale, der fungerer som lægens medhjælp.

Direktoratet har samtidig anmodet arrestforvareren om at foranledige, at den aftale, der foreligger mellem arresthuslægen og arresthuset med hensyn til journaladgangen, nedfældes i skriftlige retningslinjer fra arresthuslægen.

...”

Jeg har over for direktoratet (i en anden sag) tilkendegivet at jeg forstår det anførte sådan at der efter direktoratets opfattelse bør være skriftlige retningslinjer fra lægen vedrørende journaladgang for de personer der fungerer som lægens medhjælp. Direktoratet er ikke kommet med bemærkninger hertil.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om der er udfærdiget skriftlige retningslinjer fra lægen om journaladgangen. I benægtende fald henstiller jeg til arresthuset at foranledige at lægen udfærdiger sådanne retningslinjer, og at underrette mig når det er sket.

Jeg beder tillige arresthuset om at oplyse om det anførte giver arresthuset anledning til ændringer med hensyn til adgang til og opbevaring af nøgle til journalskabet.

Af svaret i det ajourførte spørgeskema fremgår det at nedtrapning af stofmisbrugere sker efter lægeordineret plan. Nedtrapning er hidtil sket med Fenemal, men nu anvendes tillige et nyt præparat, Subutex. Det fremgår tillige at en amtskommunal behandlingsplan fortsættes i arresthuset.

5. Belægning mv.

Jeg modtog forud for inspektionen en belægningsoversigt over indsatte i arresthuset den 11. februar 2003. Der var denne dag 29 indsatte i arresthuset der som nævnt under pkt. 2.1. har plads til 27 indsatte. 13 af de indsatte var varetægtsarrestanter og de øvrige afsonere. Der var ingen kvinder blandt de indsatte og ingen som ikke havde dansk cpr.nr.

Også på inspektionsdagen var der 29 indsatte i arresthuset.

Arresthuset oplyste at arresthuset siden efteråret 2002 stort set hele tiden havde haft overbelægning og havde måttet afvise flere indsatte. Når der er overbelægning, placeres der en madras på gulvet i cellerne. Besøglokalet inddrages ikke (inden for besøgstiden). I december 2002 modtog arresthuset et direktiv fra direktoratet om overbelægning.

Jeg anmoder om en kopi heraf.

Om overbelægning henviser jeg i øvrigt til pkt. 6.16.

Arresthuset har stærke indsatte som kan trykke de svage indsatte. Nogle indsatte vil gerne tækkes de stærke indsatte.

Der var på tidspunktet for inspektionen ingen kvinder i arresthuset. På forespørgsel oplyste arresthuset at arresthuset ikke har oplevet at kvindelige indsatte ikke kunne afsone i fred for de mandlige indsatte.

Arresthuset har næsten aldrig unge under 18 år indsat. Arresthuset har haft en enkelt ung indsat i arresthuset i 6-7 dage. Socialforvaltningen sendte i den anledning en "mentor" fra Fædregruppen i Århus der var sammen med den unge i 3-5 timer om dagen.

6. Andre forhold

6.1. Forplejning

Arresthuset får den daglige kost fra Statsfængslet ved Sdr. Omme.

Den indsatte som jeg talte med som ad hoc-repræsentant for de indsatte, klagede over forplejningen. Han tilkendegav som sin egen opfattelse at maden er dårlig, og oplyste at de øvrige indsatte i arresthuset deler hans opfattelse. At de indsatte spiser maden, skyldes således ikke at de har lyst til det, men at de ikke har andre muligheder medmindre de ønsker at bruge alle deres penge til mad. Den indsatte anførte endvidere at der er for lidt pålæg til rugbrødet i den kolde mad.

På forespørgsel oplyste den indsatte at de indsatte har mulighed for at få ekstra kartofler, ris og brød. Der er således ikke problemer med mængden af mad.

Ledelsen erklærede sig under den afsluttende samtale enig med den indsatte i at maden fra Statsfængslet ved Sdr. Omme ikke er spændende og afvekslende – dette gælder efter ledelsens opfattelse især den kolde mad. Ledelsen oplyste endvidere at der serveres meget ekstra tilbehør (kartofler, ris mv.) i forbindelse med den varme mad. Ledelsen stillede spørgsmål om hvorvidt portionerne er tilstrækkeligt store.

Ombudsmandsembedet har generelt behandlet spørgsmålet om forplejningen fra produktionskøkkenerne i Statsfængslet i Jyderup og Statsfængslet i Sdr. Omme. Jeg er fra denne behandling bekendt med at der er sket flere forbedringer, og at der løbende arbejdes med kvalitetsudvikling af retterne.

Jeg mener ikke at det som blev fremført under inspektionen af Arresthuset i Hobro, giver mig grundlag for at foretage mig mere vedrørende spørgsmålet om den forplejning som de indsat-

te modtager fra produktionskøkkenerne i Statsfængslet i Jyderup og Statsfængslet ved Sdr. Omme, ud over at gøre direktoratet bekendt hermed. Dog gør jeg opmærksom på at direktoratet i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Silkeborg har bemærket at arresthuset bør udnytte de fordele dybfrostmaden giver, idet de indsatte kan gives valgmulighed mellem flere forskellige retter hvis man har andre retter i fryseren end den der aktuelt tilbydes på dagen. Fra min inspektion den 8. oktober 2003 af Arresthuset i Hjørring er jeg bekendt med at en sådan fremgangsmåde anvendes i dette arresthus.

Se tillige pkt. 6.15 om de indsattes muligheder for at lave mad i arresthuset.

6.2. Købmand og mad udefra

Der er købmandshandel i arresthuset to gange om ugen. Handlen foregår ved bestillingssedler som skal afleveres dagen før købmandens besøg. Arresthuset oplyste at det er arresthusets opfattelse at ordningen fungerer godt. Arresthuset har dog hørt de indsatte klage over at de har modtaget varer der er blevet for gamle. De indsatte har også mulighed for at købe tips og lotto hos købmanden.

De indsatte har ifølge husordenen (der ikke er dateret, men så vidt ses er revideret i 2003) mulighed for at bestille grillmad en gang om ugen (lørdag). Det blev oplyst at der kan bestilles fra et pizzeria, og at der lørdagen før inspektionen var købt mad for 1400 kr.

Af det ajourførte spørgeskema fremgår det at de indsatte to gange om ugen kan købe mad udefra. Jeg går ud fra at der er tale om at arresthuset ikke har ajourført spørgeskemaet på dette punkt, og at der således tidligere var mulighed for at få mad udefra to gange om ugen.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorfor muligheden for at købe mad uden for arresthuset er ændret fra to gange til en gang om ugen.

Det tilføjes at jeg er bekendt med at direktoratet har udsendt et nyt cirkulære om kostforplejningen af de indsatte som trådte i kraft den 1. december 2003. Af § 6, stk. 1, i dette cirkulære fremgår det at de indsatte i arresthusene med jævne mellemrum skal have mulighed for gennem arresthuset at købe mad uden for institutionen. Arresthusets leder skal efter § 6, stk. 2, fastsætte nærmere retningslinjer for de indsattes adgang til at købe mad uden for institutionen. Baggrunden for indsættelsen af § 6 er ophævelsen af bekendtgørelse nr. 491 af 12. september 1978 med senere ændringer om ophold i varetægtsfængsel i forbindelse med ikrafttrædelsen den 1. december 2003 af en ny varetægtsbekendtgørelse. I bekendtgørelse nr. 491/1978 og i den før straffuldbyrdelsesloven gældende fuldbyrdelsesbekendtgørelse er/var der regler om adgangen for indsatte i arresthusene til skaffe sig egne levnedsmidler.

6.3. Fjernsyn mv.

Arresthuset udlejer radio- og tv-apparater til de indsatte. Lejen for tv er 5 kr. om dagen og for radio 3 kr. om dagen.

6.4. Køleskabe

De indsatte har ikke noget fælles køleskab til rådighed, men de har en køletaske på cellen. De indsatte kan ifølge arresthusets personaleinstruks låne maks. to køleelementer om dagen af arresthuset og kan ikke få indleveret sådanne elementer. Arresthuset oplyste at det om sommeren kniber med at holde kølevarer kolde, og at der i så fald udleveres tre køleelementer om dagen. Køleelementerne skiftes ved uddeling af morgenmad og aftensmad.

Den indsatte som jeg talte med, efterlyste køleskabe på cellerne i stedet for de eksisterende køletasker. Han oplyste at arresthuset har haft en ansøgning hos Direktoratet for Kriminalforsorgen om indkøb af køleskabe, og at investeringen – hvis ansøgningen var blevet imødekommet – kunne have tjent sig ind i løbet af et enkelt år.

Ledelsen oplyste under den afsluttende samtale at systemet med køletasker ikke er særlig hensigtsmæssigt. Ledelsen havde inden min samtale med den indsatte oplyst mig om arresthusets ansøgning om køleskabe til cellerne, om den ønskede investerings lønsomhed og om Direktoratet for Kriminalforsorgens afslag på arresthusets ansøgning. (Arresthuset havde fået et tilbud på køleskabe til alle celler for 800 kr. pr. stk.).

Jeg er enig i at ordningen med køletasker ikke er særlig hensigtsmæssig. Jeg beder arresthuset om at oplyse om arresthuset efter modtagelsen af afslaget fra direktoratet har overvejet mulighederne for selv at indkøbe køleskabe, eventuelt blot et fælles køleskab (til hver etage). I benægtende fald beder jeg arresthuset om at overveje det og at meddele mig resultatet af arresthusets overvejelser.

Idet jeg i øvrigt henviser til mine bemærkninger under inspektionen om hygiejniske problemer ved anvendelse af køleelementer, bemærker jeg at jeg går ud fra at køleelementerne vaskes hver gang efter brug. For en ordens skyld beder jeg dog arresthuset om at oplyse herom.

6.5. Besøg og telefonsamtaler

De indsatte har ifølge husordenen normalt adgang til at modtage besøg en gang om ugen i en time. Besøg kan finde sted på alle ugens dage, og der kan på hverdage afvikles i alt tre besøg om dagen af en times varighed mellem kl. 13.30 og 17.00 og i weekender og på helligdage yderligere to besøg om formiddagen. Besøg kan således på hverdage finde sted såvel i som uden for

arbejdstiden, men ligger primært i arbejdstiden. Arrestforvareren oplyste at det kun sjældent sker at besøg må afvises.

Efter pkt. 6, 3. afsnit, i direktoratets vejledning nr. 77 af 16. maj 2001 om beskæftigelse m.v. af indsatte i kriminalforsorgens institutioner kan besøg ikke tillades i beskæftigelsestiden medmindre ganske særlige omstændigheder gør sig gældende. Institutionerne skal sørge for at arbejdstiden for personalet tilrettelægges således at bl.a. besøg kan finde sted i fornødent omfang uden for den indsattes beskæftigelsestid, jf. sidste afsnit i samme pkt.

Selv om hverken varetægtsarrestanter eller dømte i arresthusene har beskæftigelsespligt, finder reglerne i beskæftigelsesbekendtgørelsen (nr. 372 af 17. maj 2001) og vejledningen hertil anvendelse over for de indsatte i arresthusene. Bestemmelserne om beskæftigelsestid mv. gælder (dog) kun i det omfang de indsatte beskæftiges, jf. vejledningens pkt. 1, 3. og 4. afsnit.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Silkeborg hvor besøgstiderne på hverdage (ligeledes) ligger i arbejdstiden, bad jeg dette arresthus om oplysning om hvorvidt det anførte i beskæftigelsesvejledningen gav arresthuset anledning til at ændre tidspunkterne for besøg. Arresthuset udtalte at arresthuset er meget fleksibel med hensyn til at tillade besøg på andre tidspunkter end de fastsatte hvis de besøgende ikke kan komme på disse tidspunkter, og at arresthuset bl.a. af denne grund ikke fandt det hensigtsmæssigt at ændre besøgstiderne. Direktoratet anførte i tilslutning hertil i en udtalelse af 10. november 2003 følgende:

”...

Vedrørende baggrunden for beskæftigelsesvejledningens punkt 6, 3. afsnit bemærker direktoratet videre, at reglen bygger på beskæftigelsesudvalgets anbefalinger i betænkning 1058/1986, AUF-betænkningen. Det fremgår bl.a. heraf, at navnlig hensynet til forbedring af produktiviteten i arbejdsdriften ligger bag udvalgets forslag om, at fremstillinger og andre aktiviteter skulle placeres uden for arbejdstiden (bet. 1058/1986, s. 11, afsnit. 5 og s. 22ff.). Herudover tilsiger hensynet til den bedst mulige udnyttelse af personaleressourcerne, at antal-

let af forstyrrelser i de indsatte arbejdsdag minimeres, idet man herved minimerer behovet for at anvende personaleressourcer til at følge indsatte frem og tilbage mellem arbejdsplads og besøgslokale. Dette hensyn gør sig navnlig gældende i forhold til indsatte, der beskæftiges på værksteder og lignende, hvor afstandene mellem besøgslokaler og arbejdspladser - navnlig i fængslerne - kan være relativt store.

Under henvisning til arresthusets fleksible administration af besøgsordningen og til det oplyste om, at reglerne omkring besøgstider dels tjener det formål at sikre bedst mulig udnyttelse af besøgsfaciliteterne, dels fungerer til alles tilfredshed, kan direktoratet henholde sig til det af arresthuset anførte.

Direktoratet vil dog anmode arresthuset om løbende at vurdere om der - navnlig under hensyn til produktiviteten i arresthusets arbejdsdrift - er behov for at ændre reglerne om besøgstid i husordenen.”

Idet jeg som nævnt under pkt. 3.1. forstår det oplyste under dette punkt om at alle indsatte tilbydes arbejde, sådan at arresthuset – modsat mange andre arresthuse – (normalt) ikke har problemer med at skaffe arbejde til de indsatte i arresthuset, går jeg ud fra at de fleste indsatte i arresthuset er beskæftiget. Da der er mulighed for besøg uden for arbejdstiden på såvel hverdage (et besøg dagligt) som i weekenderne (fem besøg dagligt), går jeg tillige ud fra at der ikke er problemer med at afvikle besøg uden for arbejdstiden for de beskæftigede indsatte.

Idet jeg i øvrigt går ud fra at også Arresthuset i Hobro dels administrerer besøgstiderne fleksibelt og dels løbende vil vurdere om der – navnlig under hensyn til produktiviteten i arresthusets arbejdsdrift – er behov for at ændre besøgstiderne, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold. Som det fremgår, er jeg opmærksom på at der er mulighed for besøg også i weekenden (som kan benyttes af besøgende der ikke har mulighed for at komme inden for de fastsatte tidspunkter på hverdage).

Det fremgår af arresthusets svar i spørgeskemaet at besøg kan strække sig ud over den tid som de indsatte har krav på. Jeg forstår det sådan at indsatte kan få lov til at fortsætte et besøg hvis den efterfølgende tid ikke er booket.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om de indsatte tillige kan få flere besøg hvis der er ledige tider. Jeg beder tillige arresthuset om at oplyse om besøgende der kommer langvejsfra, har mulighed for at få besøg af længere varighed.

Om telefonering er i husordenen anført følgende:

”Afonere har stærkt begrænset adgang til telefon. Telefonadgang kræver forudgående godkendelse af personalet, som efter en konkret vurdering bestemmer, til hvem der må telefoneres, hvornår, hvor længe og hvor ofte telefonering finder sted.

Af personalemæssige grunde, skal telefontilladelser begrænses, specielt for de indsatte som modtager besøg, idet disses behov for kontakt med omverdenen anses for at være tilgodeset. Øvrige afsonere, hvor kontaktpersonen finder det rimeligt, at disse skal have tilladelse, vil generelt kun kunne ringe 1 x 10 min ugentligt. Arresthuset ringer modtageren op og anmoder denne om at ringe tilbage for på denne måde at sørge for, at udgiften ikke afholdes af arresthuset.

...”

De regler som arresthuset den 5. juli 2001 har udfærdiget på grundlag af straffuldbyrdelsesloven, omhandler bl.a. telefonering. Heri er det anført at indsatte der ikke er undergivet brev- og besøgskontrol, har stærkt begrænset adgang til at telefonere, at tilladelse forudsætter godkendelse af personalet som efter en konkret vurdering bestemmer til hvem der må telefoneres, hvor længe og hvornår, og at de indsatte selv skal afholde samtaleafgiften.

Den indsatte som jeg talte med, fremsatte ønske om at de indsatte i arresthuset får adgang til en korttelefon. Han oplyste at det har kunnet lade sig gøre i (nogle) andre arresthuse. Hvis de indsatte i arresthuset fik en sådan telefon, ville det især have stor betydning for afsonere med børn som i et åbent fængsel ville have helt andre muligheder for at ringe. Han anførte at det med den nuværende telefonordning (sammenholdt med de begrænsede muligheder for at modtage besøg) er svært at holde kontakt til familien.

Ledelsen oplyste at de indsatte (varetægtsarrestanter) som har besøgs- og brevkontrol normalt ikke har mulighed for at ringe. For de øvrige indsatte gælder det at kontaktpersonen vurderer om den indsatte skal have lov til at ringe. Ledelsen er opmærksom på at ordningen nok ikke lever op til de forventninger som de indsatte har ved indsættelsen.

Der er i straffuldbyrdelsesloven – der trådte i kraft den 1. juli 2001 – indført detaljerede regler om de indsattes ret til at føre telefonsamtaler. Reglerne gælder for indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring, og også for denne kategori indsatte i arresthusene. Jeg henviser til straffuldbyrdelseslovens § 57 og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 378 af 17. maj 2001 (telefonbekendtgørelsen). Af lovens § 57, stk. 1, fremgår det at den indsatte har ret til at føre telefonsamtaler i det omfang det er praktisk muligt. Af bekendtgørelsens § 4 fremgår det at institutionens leder kan fastsætte regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes ret til at føre telefonsamtaler, herunder om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed. Sådanne regler har arresthuset fastsat i husordenen og den 5. juli 2001.

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes regler om telefonsamtaler nu i kapitel 22 i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (bekendtgørelse nr. 897 af 6. november 2003). Indtil da fandt § 23 i cirkulære nr. 220 af 19. december 1980 om varetægtsarrestanternes adgang til brevveksling og besøg mv. anvendelse. Efter bekendtgørelsens § 75, stk. 1 (og tidligere cirkulærets § 23) kan varetægtsarrestanter i det omfang det er praktisk muligt, få tilladelse til at telefonere hvis forbindelse gennem brevveksling ikke uden væsentlig ulempe kan afventes. Der gælder dog visse undtagelser, jf. stk. 2-5.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 57, stk. 1, har alle afsonere ret til at føre telefonsamtaler (i det omfang det er praktisk muligt). Denne ret kan efter § 57, stk. 2, kun begrænses hvis det findes nødvendigt af ordens- eller sikker-

hedsmæssige hensyn eller af hensyn til den forurettede ved lovovertrædel- sen, dvs. efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Der kan således ikke fastsættes særlige regler for indsatte der modtager besøg, og personalet skal ikke vurdere rimeligheden af om den indsatte skal have tilladelse, men alene om der er noget til hinder herfor, jf. § 57, stk. 2. Da retten til at telefo- nere (kun) gælder i det omfang det er praktisk muligt, kan ønsker om at tele- fonere imidlertid ikke altid umiddelbart gennemføres, og efter bekendtgørel- sens § 4, stk. 2, kan der som nævnt ovenfor fastsættes generelle regler om den praktiske gennemførelse af de indsattes adgang til at telefonere, herun- der om begrænsninger med hensyn til hyppighed og varighed. I en skrivelse nr. 83 af 16. maj 2001 har direktoratet (under pkt. 2) bemærket at der også f.eks. kan fastsættes begrænsninger med hensyn til i hvilke tidsrum på døg- net de indsatte kan telefonere.

Den telefonordning som arresthuset har beskrevet i husordenen for afsonere, er, som det fremgår, efter min opfattelse ikke i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 57. Jeg henstiller på denne baggrund til arresthuset at ændre det anførte i husordenen.

Den i husordenen beskrevne fremgangsmåde med at bede modtageren om at ringe op således at udgifterne til samtalerne betales af modtageren, genfin- des ikke i arresthusets regler af 5. juli 2001 hvor det er anført at den indsatte selv skal afholde udgifterne til telefonsamtaler.

Selv om husordenen er revideret efter udfærdigelsen af reglerne af 5. juli 2003, går jeg ud fra at der administreres efter disse regler, jf. også bekendtgørelsens § 2, stk. 1, hvorefter de indsatte selv afholde udgifterne til telefonsamtaler. På denne baggrund, og da arresthuset efter min opfattelse heller ikke bør anvende den fremgangsmåde der er beskrevet i husordenen, henstiller jeg at der sker en ændring af husordenen også vedrørende dette forhold.

Jeg beder om kopi af husordenen når den er ændret.

Jeg beder endvidere om direktoratets eventuelle yderligere bemærkninger til arresthusets telefonordning. Jeg sigter hermed (bl.a.) til det anførte om at afsonere har en ”stærkt begrænset adgang til telefon”, og at der generelt kun kan ringes en gang om ugen i 10 minutter.

Jeg beder desuden om arresthusets bemærkninger til de indsatte ønske om en korttelefon.

6.6. Talsmandsordning

På tidspunktet for inspektionen havde arresthuset ingen talsmand, men jeg talte som nævnt med en ad-hoc repræsentant for de indsatte.

I et tillæg (tillæg 4) til husordenen er der oplysning om muligheden for at vælge talsmand, og det fremgår heraf at der (kun) kan vælges én talsmand.

Herefter er der anført følgende:

”Af samme bekendtgørelses § 4, stk. 2 fremgår det, at arresthuset kan fastsætte begrænsninger i den valgte talsmands ret til kontakt med andre, valgte talsmænd, dersom ganske særlige forhold taler herfor. Af samme stk., pkt. 3 fremgår det, at man fra institutionens side kan bestemme, at talsmænd på særlige afdelinger for negativt stærke indsatte, ikke skal have mulighed for kontakt med andre talsmænd.

Negativt stærke indsatte karakteriseres i anden forbindelse mest som indsatte med ’rockertilhørsforhold’.

Arresthuset bestemmer derfor, at indsatte, som tilhører eller har forbindelse til førnævnte rockergrupper, ikke kan vælges som talsmænd, idet disse som hovedregel skal anbringes på særlige afdelinger for negativt stærke indsatte i den udstrækning, de afsoner på statsfængsel.”

I de tidligere nævnte regler af 5. juli 2001 er anført følgende:

”...

- Der kan vælges 1 talsmand blandt de indsatte samt 1 suppleant til denne.

- Den valgte talsmand har ikke tilladelse til at være i kontakt med varetægtsfængslede, som er isolerede efter rettens kendelse.
- Den valgte talsmand har ikke tilladelse til at være i kontakt med indsatte, som er udelukket fra fællesskab efter lovens § 63, (udelukkelse fra fællesskab)
- Den valgte talsmand har ikke tilladelse til at være i kontakt med indsatte, som er anbragt i strafcelle efter lovens § 68, stk. 2.
- Der kan afholdes halvårlige valg til talsmand.
- Valgene skal foregå skriftligt, arresthusets personale foretager udlevering af stemmesedler og optælling af afgivne stemmer.
- Der vil finde kvartalsvise møder sted mellem talsmanden og arresthusets samarbejdsudvalg.”

Også vedrørende talsmænd er der med straffuldbyrdelseslovens ikrafttræden kommet detaljerede regler. Jeg henviser til lovens § 34 om de indsattes indflydelse på deres tilværelse under strafudståelsen og til Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 369 af 17. maj 2001 (talsmandsbekendtgørelsen). Reglerne gælder også for varetægtsarrestanter der ikke er isolerede efter rettens bestemmelse, jf. bekendtgørelsens § 9 og den nugældende varetægtsbekendtgørelses § 24.

Det er reglerens klare udgangspunkt at der skal være en talsmandsordning – også i arresthusene. Kun hvis de indsatte ikke ønsker at vælge talsmand, kan der – i stedet for en egentlig talsmandsordning – blive tale om møder med alle indsatte eller grupper af indsatte, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 1.

Hvis de indsatte ikke har valgt talsmand, skal institutionen ved opslag eller lignende orientere de indsatte om muligheden herfor, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3. Der er som nævnt oplysning om muligheden for at vælge talsmand i husordenen.

I bekendtgørelsens § 8, stk. 1, er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler for gennemførelse af de indsattes medindflydelse, herunder om seks nærmere angivne forhold. Det drejer sig om antallet af talsmænd (stk. 1, nr. 1), hvor ofte der afholdes valg af talsmænd (stk. 1, nr. 2),

om en eventuel fælles talsmand vælges af alle de indsatte eller af talsmændene (stk. 1, nr. 3), proceduren for valg af talsmand og eventuelt fælles talsmand samt om kontrollen med disse valg (stk. 1, nr. 4), hvor ofte der normalt skal ske drøftelser mellem institutionen og talsmændene (stk. 1, nr. 5), og om talsmændenes drøftelser skal foregå mellem institutionens ledelse eller med de medarbejdere der har ansvaret for de indsattes forhold på afdelinger (afdelingsafsnit), værksteder og undervisningshold (stk. 1, nr. 6).

Arresthuset har som nævnt fastsat sådanne regler den 5. juli 2001. Der er oplysning om alle seks forhold.

Af straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 2, fremgår det at valg af talsmænd skal foregå ved en skriftlig, hemmelig afstemning der kontrolleres af institutionen og repræsentanter for de indsatte i fællesskab. Som det fremgår af det citerede, er det i arresthusets regel anført at afstemningen foregår skriftligt, men det er ikke (udtrykkeligt) anført at den tillige er hemmelig.

Jeg går ud fra at arresthuset vil præcisere det i reglerne.

Om kontrollen er det i arresthusets regler anført at personalet optæller de afgivne stemmer.

Dette er ikke i overensstemmelse med straffuldbyrdelseslovens § 34, stk. 2, 4. pkt. Jeg henstiller derfor til arresthuset at ændre husordenen på dette punkt, og jeg beder om underretning når det er sket.

Det fremgår af arresthusets regler at der kan afholdes halvårslige valg, og at der kan vælges en suppleant (jf. talsmandsbekendtgørelsens § 7, stk. 3, hvorefter der kan vælges en suppleant som ved talsmandens forfald overtager dennes rettigheder og forpligtelser).

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om der (kan) afholdes ekstraordinært valg hvis såvel den valgte talsmand som suppleanten overføres eller løslades fra arresthuset (lang tid) før der efter planen skal være talsmandsvalg.

Det fremgår tillige af arresthusets regler at den valgte talsmand ikke har tilladelse til at være i kontakt med indsatte som er udelukket fra fællesskab, eller som er anbragt i strafcelle.

Hvis ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn taler for det, kan institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, efter § 5 i talsmandsbekendtgørelsen fastsætte begrænsninger i talsmandens ret til kontakt med en medindsat, herunder når den medindsatte er udelukket fra fællesskab (nr. 1) eller anbragt i strafcelle (nr. 2). I direktoratets skrivelse nr. 74 af 16. maj 2001 om bekendtgørelsen er det om denne bestemmelse særligt bemærket at afgørelser efter (bl.a.) denne bestemmelse skal træffes ”ud fra en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde”. Det kan således ikke generelt bestemmes at talsmanden ikke har ret til kontakt med indsatte der er udelukket fra fællesskab eller anbragt i strafcelle.

Jeg henstiller derfor til arresthuset at slette de to punkter der omfatter talsmandens manglende ret til kontakt med indsatte der er udelukket fra fællesskab eller anbragt i strafcelle. Jeg beder om underretning når det er sket.

Som det fremgår af det citerede, har arresthuset i husordenen (tillæg 4) med henvisning til bekendtgørelsens § 4, stk. 2, og stk. 2, pkt. 3 (skal rettelig være § 4, stk. 3), bestemt at indsatte som tilhører eller har forbindelse til rockergrupper, ikke kan vælges som talsmænd. Arresthuset har henvist til at sådanne indsatte som hovedregel skal anbringes på særlige afdelinger for negativt stærke indsatte hvis de afsoner i fængsel.

Af straffuldbyrdslovens § 34, stk. 2, fremgår det at **alle** indsatte kan vælges som talsmænd (og af talsmandsbekendtgørelsens § 7, stk. 1, at en talsmand ikke kan afskediges af institutionen). Efter bestemmelsen i talsmandsbekendtgørelsens § 4, stk. 2, som arresthuset har henvist til, kan der fastsættes begrænsninger for **den valgte** talsmands ret til kontakt med medindsatte når ganske særlige omstændigheder taler for det. Ligesom bestemmelsen i § 5 er der tale om at der skal foretages en konkret vurdering ved afgørelser efter denne bestemmelse. § 4, stk. 3, som arresthuset ligeledes (rettelig) har henvist til, vedrører institutionens mulighed for at bestemme at talsmænd på særlige afdelinger ikke må have kontakt med **de øvrige talsmænd** i institutionen. Det kan med andre ord ikke generelt bestemmes at indsatte med rockertilhørsforhold ikke kan vælges som talsmand.

Jeg henstiller på denne baggrund til arresthuset at slette det anførte i husordenen herom, og jeg beder om underretning når det er sket.

6.7. Avishold mv.

Arresthuset modtager via biblioteksordningen Nordjyske Stiftstidende der stilles til rådighed for de indsatte, men arresthuset modtager ikke nogen landsdækkende avis(er). De indsatte kan købe aviser gennem købmanden.

Jeg er bekendt med at Direktoratet for Kriminalforsorgen i en konkret sag har udtalt at afsonere skal have stillet gratis avis(er) til rådighed. I en udtalelse af 16. september 2002 vedrørende min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet udtalt at direktoratet finder at varetægtsarrestanter også bør have adgang til gratis avis. (I § 80, stk. 1, i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003, er nu en bestemmelse der svarer til straffuldbyrdslovens § 58, stk. 1). I forbindelse med min seneste inspektion af Arresthuset i Vordingborg har direktoratet udtalt at de aviser

der skal stilles gratis til rådighed, skal være landsdækkende, nyhedsformidlende aviser.

Jeg henstiller på denne baggrund til arresthuset at abonnere på (mindst) en landsdækkende avis som stilles til rådighed for de indsatte, og at tilføje oplysning herom i afsnittet i husordenen om aviser. Jeg beder om underretning om hvad der videre sker i anledning af min henstilling.

Efter § 58, stk. 3, i straffuldbyrdelsesloven, bør udenlandske indsatte så vidt muligt have adgang til aviser, tidsskrifter og bøger mv. på deres eget sprog.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Hillerød har direktoratet blandt andet udtalt følgende vedrørende ovennævnte bestemmelse:

”For så vidt angår udenlandske indsatte fremgår det af de specielle bemærkninger til lovforslagets § 58, at formålet med bestemmelsen er at understrege, at det for udenlandske indsatte er af væsentlig betydning at kunne holde sig orienteret om samfundsforhold i deres eget land og på deres eget sprog. Med formuleringen ’så vidt muligt’ i straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, er det forudsat, at der er økonomiske grænser for institutionens pligt til at gennemføre denne ret.

I 2001 udgjorde andelen af udenlandske indsatte i arresthuset i Hillerød 23,7 %. Til sammenligning udgør andelen af udenlandske indsatte i alle landets arresthuse i gennemsnit 13,9 %. På baggrund heraf, og under hensyn til at arresthuset har indsatte af meget forskellige nationaliteter, er det direktoratets opfattelse, at der skal findes 2-3 aviser på hovedsprogene engelsk, fransk eller tysk i arresthuset. Direktoratet tager til efterretning, at arresthuset i stedet for at abonnere på udenlandske aviser forsøger at etablere en ordning med det lokale bibliotek om levering af aviser på hovedsprogene.”

Jeg anmoder arresthuset om oplysning om andelen af udlændinge i arresthuset (evt. i 2003), og om hvilken ordning arresthuset har med hensyn til udenlandske indsattes adgang til aviser på fremmedsprog.

Straffuldbyrdelseslovens § 58, stk. 3, omfatter som nævnt også bøger.

Jeg går ud fra at arresthuset via biblioteket hurtigt kan skaffe bøger til udenlandske indsatte på fremmedsprog og så vidt det er muligt på deres eget sprog.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om og i givet fald ca. hvor mange bøger på fremmedsprog der findes i arresthusets eget bibliotek.

6.8. Samarbejde med sociale myndigheder

En medarbejder fra Kriminalforsorgen i Frihed (KiF) betjener arresthuset. Denne medarbejder kommer en gang om ugen i arresthuset og har også samtaler med nyindsatte. Arresthuset oplever ikke problemer med samarbejdet med KiF.

Derimod oplever arresthuset at nogle kommuner ikke vil give de indsatte hjælp til beklædning når de løslades.

Med hensyn til udarbejdelsen af handleplaner erkendte arrestforvareren at de bliver behandlet noget summarisk. Arresthusets personale har hverken den fornødne tid eller uddannelse til at udarbejde disse planer på bedre vis.

Der er efter inspektionen udsendt en ny bekendtgørelse om begrænsning af kriminalforsorgens pligt til at udarbejde handleplaner (bekendtgørelse nr. 280 af 23. april 2003). I forhold til tidligere bekendtgørelse herom er institutionernes pligt til at udarbejde handleplaner begrænset yderligere, bl.a. således at pligten til at udarbejde handleplaner nu først gælder når den indsatte skal udstå straf af fængsel i fire måneder (mod tidligere 60 dage).

Det fremgår tillige af skrivelse nr. 30 af 23. april 2003 at det på baggrund af en evalueringsrapport fra december 2002 er besluttet at forenkle handleplanerne for visse afsonere (og tilsynsklienter).

Direktoratet har udarbejdet en vejledning om udarbejdelse af handleplaner (nr. 155 af 29. juni 2001). Ændringerne i bekendtgørelsen medfører ifølge ovennævnte skrivelse behov for konsekvensændringer i vejledningen, men det vil først ske i forbindelse med gennemførelsen af ovennævnte forenkling af handleplanerne.

Det fremgår bl.a. af vejledningen at der på alle tjenestesteder bør tilrettelægges en procedure der sikrer at der udpeges en handleplanansvarlig for hver enkelt indsat/klient i forbindelse med indsættelsen (eller ved etablering af tilsyn eller indflytning på pension). For så vidt angår afsonere i arresthusene er følgende anført i vejledningen:

”For afsonere i arresthusene gør specielle forhold sig gældende, idet den lokale KIF-afdeling har ansvaret for den forsorgsmæssige betjening af de indsatte. Da samarbejdet mellem arresthus og KIF-afdeling i øvrigt er tilrettelagt meget forskelligt afhængigt af lokale forhold, er der ikke fastsat retningslinier for, om det er arresthuset eller KIF-afdelingen, som er ansvarlig for udarbejdelsen af handleplaner. I stedet skal der indgås lokale aftaler mellem arresthuset og KIF-afdelingen om fordelingen af dette ansvar, men således at tværfagligheden i handleplansarbejdet sikres.
...”

Det fremgår af arresthusets personaleinstruks at handleplan udarbejdes i samarbejde med KiF, lærer, indsatte og arresthusets kontaktperson. Jeg går således ud fra at der er indgået en aftale mellem arresthuset og KiF-afdelingen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse nærmere om indholdet af denne aftale, herunder hvem der er ansvarlig for at handleplanen bliver udarbejdet. (Jeg kan oplyse at det under min inspekti-

on af Arresthuset i Holbæk blev oplyst at det var KiF-afdelingen der stod for udarbejdelsen af handleplaner, som arresthuset i øvrigt synes er udmærkede).

Hvis det er muligt, beder jeg tillige arresthuset om at oplyse hvilken betydning begrænsningen i den nye bekendtgørelse har haft for arresthusets udarbejdelse af handleplaner efter ikrafttrædelsen af denne bekendtgørelse (den 8. maj 2003).

Jeg beder direktoratet om at oplyse hvad de forenklinger af handleplanerne som er oplyst i skrivelsen af 23. april 2003, går ud på, og hvilken betydning disse forenklinger – og den yderligere begrænsning i bekendtgørelsen af 23. april 2003 i forhold til den tidligere bekendtgørelse – må antages at have for arbejdet i arresthusene med udarbejdelse af handleplaner. I lyset heraf beder jeg direktoratet om en udtalelse vedrørende det som arresthuset har anført om manglende tid og uddannelse til at udarbejde handleplaner.

Bortset fra spørgsmålet om beklædning, jf. ovenfor, blev arresthusets samarbejde med de sociale myndigheder ikke berørt under inspektionen.

6.9. Vold mv.

Det hænder at der er episoder af vold eller trusler mellem de indsatte indbyrdes, og der har også været enkelte episoder af vold og trusler mod personalet. Arresthuset oplyste nærmere om nogle af disse episoder og hvad der videre var sket i den anledning (anmeldelse mv.). Spørgsmålet om vold skulle drøftes på et møde dagen efter inspektionen i politimesterforeningen.

Jeg beder om orientering om drøftelserne på dette møde.

Arresthuset flytter konsekvent indsatte der fremsætter trusler – og ikke offeret.

Blandt det materiale som jeg har modtaget fra arresthuset, er forholdsordrer i tilfælde af bl.a. vold og trusler mod personalet.

Af kriminalforsorgens årsberetning for 2002 fremgår det (s. 16) at direktoratet den 30. august 2002 nedsatte en arbejdsgruppe med henblik på en særlig indsats for at nedbringe antallet af voldsepisoder og trusler mod personalet. Arbejdsgruppen forventedes at afgive indstilling i foråret 2003. Jeg har i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Aalborg bedt direktoratet om at underrette mig når direktoratet har taget stilling til arbejdsgruppens indstilling.

6.10. Selvmord og selvmordsforsøg

Arresthuset har i det ajourførte spørgeskema oplyst at der inden for de seneste to år forud for ajourføringen har været et selvmord og et selvmordsforsøg i arresthuset. Jeg modtager underretning om alle selvmord og selvmordsforsøg i kriminalforsorgens institutioner, og jeg er bekendt med dette selvmord og selvmordsforsøget. Jeg har endvidere modtaget underretning om to tidligere selvmordsforsøg i arresthuset.

6.11. Indsmugling af euforiserende stoffer og mobiltelefoner

Arresthuset oplyste at der kan gå måneder mellem at arresthuset finder euforiserende stoffer. Arresthuset er bekendt med at der sker handel under gårdtur, og når de indsatte møder hinanden i forbindelse med tøjvask.

Spørgsmålet om problemer med mobiltelefoner blev ikke omtalt. (En af de rapporter som jeg modtog til gennemgang, vedrører fund af mobiltelefon, jf. pkt. 8.1.).

Det fremgår af personaleinstruksen, s. 13, at der i tilfælde af fund af bl.a. ulovlige stoffer skal ske midlertidig udelukkelse af den indsatte fra fællesskab.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 63, stk. 2, kan en indsat udelukkes midlertidigt fra fællesskab såfremt der er grund til at antage at betingelserne i lovens § 63, stk. 1, for udelukkelse fra fællesskab er opfyldte, mens sagen om udelukkelse behandles. Der skal således foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Jeg går ud fra at instruksen vil blive rettet så dette fremgår.

6.12. Præst

Af husordenen fremgår det at der kommer en præst den anden og fjerde tirsdag i hver måned, men at præsten i øvrigt kan tilkaldes ved behov. Det fremgår tillige at der normalt vil være mulighed for at tale med egen sognepræst eller en præst fra et andet anerkendt trossamfund.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 35, stk. 2, og § 25, stk. 2, i den varetægtsbekendtgørelse der trådte i kraft den 1. december 2003 (som erstatter § 10 i den tidligere gældende varetægtsbekendtgørelse), har en indsat ret til samtale med en præst eller lignende fra sit trossamfund. Af pkt. 59 i den vejledning der er udstedt i tilknytning til den nye varetægtsbekendtgørelse, fremgår det at bestemmelsen omfatter præster m.fl. fra såvel anerkendte som godkendte trossamfund. I andre tilfælde vil det bero på en konkret vurdering om en person kan anses for præst eller lignende fra et trossamfund.

Jeg går ud fra at arresthuset vil rette husordenen i overensstemmelse hermed.

6.13. Information af de indsatte

Arresthuset har en (meget detaljeret) husorden med tillæg, og den findes på cellerne. Husordenen er ikke dateret, men er så vidt ses revideret i 2003. Der er tillige udfærdiget interne regler af 5. juli 2001 på baggrund af straffuldbyrdelsesloven. De indsatte orienteres i øvrigt ved opslag. Husordenen er oversat til engelsk.

Hvis arresthuset er i besiddelse af yderligere informationsmateriale til de indsatte, beder jeg om oplysning om hvad det drejer sig om.

6.14. Egne genstande mv.

Tillæg 1 til husordenen omhandler udlevering af genstande, og reglerne af 5. juli 2001 indeholder tillige et afsnit herom. Der kan ifølge tillægget kun udleveres genstande som udtrykkeligt er medtaget i dette tillæg. Det er samtidig anført at besiddelse af genstande som ikke er anført på listen, vil medføre at genstanden inddrages og henlægges på depot ligesom der eventuelt kan blive tale om disciplinære sanktioner. Forskellige genstande er opremset alfabetisk med angivelse af om genstandene kan udleveres eller ej, og der er givet en begrundelse i alle tilfælde.

I arresthusets interne regler af 5. juli 2001 er det anført at arresthuset ”som hovedregel”, og i personaleinstruksen at arresthuset ”[g]enerelt”, kun tillader effekter som er anført på listen i tillægget, og det er tillige i personaleinstruksen anført at personalet ved tvivl om hvorvidt (andre) effekter kan udleveres, skal forelægge spørgsmålet for overvagtmasteren. Det fremgår tillige af reglerne af 5. juli 2001 at der i konkrete tilfælde vil kunne udleveres visse elektriske apparater under nærmere angivne betingelser, jf. nedenfor.

Efter straffuldbyrdelseslovens § 36, stk. 1, har indsatte ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen medmindre dette er ufore-

neligt med ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn. Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen) fastsætter efter stk. 2 regler om begrænsninger i denne ret. Sådanne regler er fastsat i genstandsbekendtgørelsen (bekendtgørelse nr. 370 af 17. maj 2001) som også gælder for varetægtsarrestanter, jf. nu også henvisningen hertil i den nugældende varetægtsbekendtgørelses § 26. I bekendtgørelsens § 2 er det angivet hvilke genstande der ikke må udleveres til indsatte. I bekendtgørelsens § 3 er det anført at institutionens leder skal fastsætte nærmere regler om udlevering af indsattes egne genstande. Institutionens leder kan i denne forbindelse – under hensyn til forholdene i den enkelte institution – fastsætte yderligere begrænsninger i indsattes ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande i institutionen, herunder med hensyn til genstandenes størrelse, antal og art mv. Arresthuset i Hobro har som nævnt fastsat regler om udlevering af egne genstande, jf. ovenfor.

Der er ikke overensstemmelse mellem det der er anført i reglerne af 5. juli 2001 (og personaleinstruksen) og i tillægget til husordenen. Efter husordenen anses genstande som ikke udtrykkeligt er anført i listen, automatisk, dvs. uden en konkret vurdering, for ikke at være tilladte og vil dermed blive inddraget og henlagt på depot.

Jeg går ud fra at der i overensstemmelse med det der er anført i de interne regler af 5. juli 2001 og personaleinstruksen, foretages en konkret vurdering for så vidt angår udlevering af genstande der ikke er nævnt i tillægget til husordenen. Jeg henviser også til at udgangspunktet efter straffuldbyrdelseslovens § 36 er at indsatte har ret til at medtage, besidde og råde over egne genstande medmindre der er tale om genstande som det ifølge regler fastsat af Justitsministeriet (Direktoratet for Kriminalforsorgen) eller af den pågældende institution, ikke er tilladt at være i besiddelse af, eller dette (i øvrigt) må anses for uforeneligt med ordens- eller sikkerhedsmæssige hensyn.

Da der som nævnt ikke er overensstemmelse mellem det der er anført i reglerne af 5. juli 2001 (og personaleinstruksen) og i tillægget til husordenen, går jeg ud fra at arresthuset vil ændre

det der er anført i tillægget, så det svarer til det der er anført i reglerne af 5. juli 2001 (og personaleinstruksen). Jeg beder om underretning om hvad der sker i den anledning.

Det kan efter genstandsbekendtgørelsens § 5, stk. 1, gøres til et vilkår for udlevering af radio og lignende at apparatet mærkes med henblik på at kunne identificere apparatets ejer, og plomberes. Efter § 5, stk. 2, kan institutionens leder fastsætte regler om at elektriske apparater, herunder radio og lignende, i tilfælde hvor institutionen ikke selv kan foretage en tilstrækkelig undersøgelse af apparatet, kun kan udleveres på betingelse af at den indsatte betaler for undersøgelsen.

Bekendtgørelsens regler suppleres af Direktoratet for Kriminalforsorgens vejledning nr. 75 af 16. maj 2001 der er knyttet til genstandsbekendtgørelsen. Vejledningens pkt. 8 omfatter bestemmelsen i bekendtgørelsens § 3. Direktoratet har heri bl.a. opremset genstande som normalt bør kunne udleveres, som f.eks. ting til personligt brug, mindre ting til brug i fritiden eller i den indsattes opholdsrum og tøj til dagligt brug. Det er tillige anført at radioer, cd-afspillere, båndoptagere uden mikrofon, cd'er, bånd og lignende normalt bør kunne udleveres hvis forholdene i institutionen tillader det. Endelig er det anført at institutionens regler bl.a. bør indeholde retningslinjer om nærmere angivne forhold, som f.eks. møbler, tv-spil, båndoptagere mv.

Arresthusets interne regler (tillægget) indeholder stort set alt det som de bør indeholde. I reglerne af 5. juli 2001 har arresthuset anført at arresthuset ikke tillader udlevering af elektriske apparater som indeholder elektroniske komponenter der kan være egnede til at skjule mobiltelefoner og lignende. Øvrige elektriske apparater skal umiddelbart kunne undersøges, og hvis personalet ikke skønner at kunne foretage en forsvarlig og gennemgående undersøgelse, vil det være en forudsætning for udlevering at indsatte betaler undersøgelse af den pågældende genstand hos en autoriseret forhandler udpeget af arresthuset.

Det fremgår af arresthusets husorden og tillæg 1 at de indsatte ikke kan få udleveret egne radioer, båndafspillere og cd'er.

Den indsatte som jeg talte med, efterlyste cd-afspillere og PlayStations i arresthuset.

Ledelsen oplyste under den afsluttende samtale at arresthuset er bekendt med den korrespondance om disse spørgsmål som Direktoratet for Kriminalforsorgen har haft med enkelte arresthuse. Ledelsen oplyste at arresthuset afventer et generelt udspil herom fra direktoratet (evt. efter inddragelse af politimesterforeningen).

I mit brev til den indsatte orienterede jeg ham om at Direktoratet for Kriminalforsorgen i en anden forbindelse den 5. marts 2003 havde orienteret mig om det videre forløb af en generel sag om udlevering i kriminalforsorgens fængsler og arresthuse af elektriske apparater. Direktoratet har bl.a. oplyst at sagen på grund af kriminalforsorgens økonomiske situation ikke bliver afsluttet i 2003. Direktoratet har endvidere oplyst at dette betyder at det er op til den enkelte institutions leder at fastsætte retningslinjer for om PlayStation 2 kan tillades i institutionen. Direktoratet har endvidere anført at det er direktoratets vurdering at der ikke er noget til hinder for at fængsler og arresthuse etablerer en lejeordning hvorefter de indsatte kan leje rene udgaver af PlayStation 2.

Jeg har den 13. marts 2003 noteret mig det oplyste over for Direktoratet for Kriminalforsorgen. Jeg har endvidere bedt direktoratet om at underrette mig når der til sin tid er taget stilling til hvad der videre skal ske i sagen vedrørende udlevering af elektriske apparater.

I den nævnte generelle sag er der til bekæmpelse af narkotika i kriminalforsorgens institutioner fremsat forslag om en begrænset udlevering af de indsattes egne effekter. Der foreslås et forbud mod udlevering af alle elektriske

apparater i arresthusene, Københavns Fængsler og de lukkede fængsler. Det foreslås samtidig at kriminalforsorgen i stedet stiller et sortiment af elektriske apparater til rådighed for de indsatte i form af en lejeordning som økonomisk kan hvile i sig selv.

Jeg har noteret mig at arresthuset ønsker at afvente direktoratets udmelding, men jeg anmoder desuagtet arresthuset om allerede nu at overveje at indkøbe et antal PlayStations til lån/udleje til de indsatte og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

For så vidt angår cd-afspillere er jeg bekendt med at direktoratet har henstillet til nogle arresthuse at indkøbe radioer med cd-afspillere til udleje til de indsatte (så de har mulighed for at høre musik efter eget valg).

Jeg anmoder på denne baggrund arresthuset om at overveje at indkøbe (radioer med) cd-afspillere til udleje til de indsatte og meddele mig resultatet af overvejelserne.

6.15. Madlavning

Der er ikke i arresthuset køkkenfaciliteter til brug for de indsatte, men alene et gangmandskøkken.

Under min samtale med den indsatte efterlyste denne mulighed for at de indsatte kan lave mad i fællesskab. Han oplyste i den forbindelse at der er løse kogeplader i de indsattes køkken (dvs. gangmandskøkkenet). Under den efterfølgende rundgang i arresthuset noterede jeg mig at dette er tilfældet.

Ledelsen oplyste under den afsluttende samtale at muligheden for fælles madlavning først og fremmest er et bemandingsproblem. Jeg forstår det så-

dan at det er muligt at lave mad i gangmandskøkkenet, men at det kun kan ske hvis der er personale til stede.

For så vidt angår bemanningen henviser jeg til pkt. 6.17. nedenfor.

Jeg har noteret mig at arresthuset på baggrund af den nuværende bemanning ikke mener at kunne give de indsatte mulighed for at lave mad. På baggrund af det fremsatte ønske om at få mulighed for at lave mad i fællesskab, beder jeg dog arresthuset om at overveje om det er muligt at tilrettelægge tjenesten sådan at der en gang imellem kan ske madlavning med nogle af de indsatte, og meddele mig resultatet heraf. Det bemærkes at jeg går ud fra at arresthuset er bekendt med direktoratets orienteringsskrivelse af 29. maj 2001 med bilag (brev af 8. marts 2001 fra Fødevardirektoratet) til arrestinspektørerne vedrørende de indsattes adgang til fælles madlavning i arresthusene når de nødvendige køkkenfaciliteter er til stede. Heraf fremgår bl.a. at det er Fødevardirektoratets opfattelse (som jeg forstår direktoratets udtalelse af 8. marts 2001) at der i relation til fødevarerlovgivningen intet er til hinder for at de indsatte dagligt laver mad i fællesskab, forudsat at der er tale om fælles madlavning til maksimalt 12 personer, og det ikke giver anledning til hygiejniske problemer. Fødevardirektoratet understregede samtidig at det er de enkelte arresthuses ansvar at indretningen og inventaret i køkkenet er af en sådan beskaffenhed at madlavningen kan foregå på en hygiejnisk forsvarlig måde, og at det skal sikres at rengøring og orden i køkkenet bliver holdt på et hygiejnisk forsvarligt niveau. Direktoratet for Kriminalforsorgen har i den følgeskrivelse der er udsendt til det cirkulære om forplejningen af de indsatte der trådte i kraft den 1. december 2003, henledt arresthusenes opmærksomhed på direktoratets skrivelse af 29. maj 2001 og gengivet indholdet heraf.

6.16. Overbelægning

Den indsatte som jeg talte med, anførte at der normalt er 28-29 indsatte i arresthuset, og at dette er et stort problem som påvirker den generelle stemning i huset. Han oplyste at arresthuset er budgetteret til 23 indsatte, og at de fem-seks flere indsatte i forhold hertil skal passes ind ikke alene fysisk på

cellerne, men også i henseende til fællesfaciliteter som bad, kondirum og den tid som de indsatte har ved computerne i skolestuen mv., hvilket som nævnt vanskeliggør hverdagen.

Under det afsluttende møde med arresthusets ledelse fremførte jeg den indsatte synspunkter.

Ledelsen oplyste at arresthuset er enig med den indsatte i at det er et problem med de mange indsatte i arresthuset. Dette er ikke et enkeltstående problem, men et problem som arresthuset deler med stort set alle kriminalforsorgens institutioner.

Jeg meddelte den indsatte at jeg ville overveje i hvilket omfang disse forhold kunne indgå i sagen om min inspektion af Arresthuset i Hobro.

Jeg er bekendt med det generelle problem med en meget høj belægning i kriminalforsorgens institutioner. I 2002 var der tale om en historisk høj belægning som primært skyldtes et øget antal varetægtsfængslede og anholdte i arresthusene. På grund af belægningsprognoser blev det besluttet at etablere yderligere pladser i 2003. Også i 2003 har belægningsprocenten været meget høj.

Der er således, som også nævnt af arresthuset, ikke tale om et problem der er specielt for Arresthuset i Hobro, men om et problem som arresthuset deler med stort set alle kriminalforsorgens institutioner.

Fra behandlingen af tidligere klager over overbelægning er jeg endvidere bekendt med at direktoratet fra dag til dag nøje følger belægningssituationen med henblik på i fornødent omfang at iværksætte initiativer der kan bidrage til at overbelægning undgås.

Den 9. december 2003 har jeg i anledning af en klage fra Dansk Fængselsforbund over dobbeltbelægning i kriminalforsorgens institutioner anmodet Direktoratet for Kriminalforsorgen om at redegøre for overbelægningssituationen i 2003, omfanget af dobbeltbelægning i 2003, de initiativer som direktoratet har iværksat i 2003 for at imødegå dobbeltbelægning, forventningerne til belægningssituationen i 2004, herunder forventningerne til at være nødsaget til at anvende dobbeltbelægning i 2004, og i sammenhæng hermed de initiativer der forventes iværksat i 2004 for at ”normalisere” belægningssituationen (og dermed hindre dobbeltbelægning). Med hensyn til belægningssituationen i 2004 har jeg henvist til at justitsministeren den 20. november 2003 i åbent samråd i Folketingets Retsudvalg udtalte at Justitsministeriet forventede en gennemsnitlig belægning på 92% i kriminalforsorgens institutioner set over hele 2004. Jeg har anmodet direktoratet om at udtale sig om hvorvidt dette forventede gennemsnitlige tal dækker over forskellige forventede belægningsprocenter i forskellige af kriminalforsorgens institutioner. I det omfang det er tilfældet, har jeg bedt om at modtage nærmere oplysning om den forventede belægningsprocent i de enkelte institutioner (typer). Direktoratet har besvaret min høring i brev af 13. januar 2004. Jeg har endnu ikke afsluttet min behandling af sagen.

På denne baggrund foretager jeg mig ikke mere vedrørende spørgsmålet om overbelægning i Arresthuset i Hobro.

6.17. Gårdtur

Den indsatte som jeg talte med, oplyste at der er gårdtur i en time hver morgen, og udtrykte ønske om en ordning som i (nogle) andre arresthuse hvor der tillige er mulighed for at få gårdtur om eftermiddagen.

Han klagede endvidere over at han og den anden gangmand er henvist til at have gårdtur sammen og altså ikke har gårdtur med (nogen af) de øvrige indsatte. Han henviste herved til at gangmændene (også) gør rent sammen

og har fællesskab med hinanden. Jeg forstår det oplyste om at gangmændene ikke har gårdtur sammen med nogen af de andre indsatte, men kun med hinanden, sådan at gangmændene på grund af deres gøremål når gårdtur finder sted, har særskilt gårdtur de to alene.

I mit svar til den indsatte tilkendegav jeg at spørgsmålet om yderligere en gårdtur om eftermiddagen – i lighed med andre af de forhold som han havde fremført – er et spørgsmål om arresthusets bemanning med personale, og at dette spørgsmål ville indgå i det videre arbejde med inspektionssagen. Tilsvarende gjaldt spørgsmålet om gårdtur for gangmændene i arresthuset.

Jeg beder om arresthusets (skriftlige) bemærkninger til ønsket om gårdtur også om eftermiddagen, herunder oplysning om hvorvidt det vil være muligt at dele tiden således at der gives en halv time om formiddagen og en halv time om eftermiddagen. Jeg beder tillige om arresthusets bemærkninger til klagen over at gangmændene ikke har gårdtur med (nogle af) de øvrige indsatte, men kun med hinanden.

Som det fremgår, har arresthuset ikke kun for så vidt angår dette spørgsmål, men tillige vedrørende andre forhold henvist til at der er tale om et bemanningsspørgsmål. Dette fremgår også af en artikel i Fængselsfunktionæren, nr. 7/8, juli/august 2003, som arresthuset har skrevet efter mit besøg.

Jeg beder om direktoratets bemærkninger til bemanningen i Arresthuset i Hobro i forhold til bemanningen i sammenlignelige arresthuse.

7. Samtaler med indsatte

Jeg havde som nævnt under pkt. 1 samtale med en indsat inden den afsluttende samtale med ledelsen. Den indsatte havde bedt om en samtale som ad-hoc repræsentant for de indsatte. Den indsatte har modtaget et særskilt brev vedrørende de punkter som han fremførte, men flere forhold indgår i rapporten de relevante steder.

8. Gennemgang af rapporter

Ved starten af inspektionen bad jeg om udlån af arresthusets disciplinærsager (efter både disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 og § 7) og sager om afslag på besøg for perioden 1. februar 2002 til 23. januar 2003 (tidspunktet for varslingen af inspektionen), dog maks. de seneste 10 sager inden for hver kategori.

Jeg modtog herefter syv bødeforlæg, 10 forhørsprotokoludskrifter (uden tilhørende indberetninger), 10 notater om afslag på besøg og et notat om tilbagekaldelse af en besøgstilladelse.

Ved min gennemgang af det modtagne materiale er jeg ikke gået ind i en nærmere vurdering af baggrunden for de beslutninger der er truffet. Jeg har navnlig haft opmærksomheden henledt på om proceduren i forhold til de dagældende regler er blevet fulgt. Jeg har også været opmærksom på spørgsmålet om overholdelse af reglerne om notatpligt.

8.1. Disciplinærsager

8.1.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Bødeforlæggene i sagerne er udfærdiget i perioden fra den 27. maj 2002 til og med den 13. januar 2003. Forhørene er afholdt i perioden fra den 3. juni 2002 til og med den 22. januar 2003.

Der er anvendt to forskellige elektroniske blanketter i bødeforlægs-sagerne således at de tre nyeste er udfærdiget på blanketter som er indlagt i Klientsystemet. Af disse fremgår det at alle tre indsatte var afsonere, mens det ikke i de forudgående tilfælde fremgår hvilken status de pågældende indsatte havde.

Også for så vidt angår forhørssagerne er der anvendt to forskellige elektroniske blanketter. I de fire nyeste tilfælde er anvendt forhørs-delen i Klientsystemet. I disse tilfælde er det ikke angivet i forhørsnotatet hvilken status de pågældende indsatte havde, men i et af tilfældene (allokeringsnr. 552/2002/0004) kan det udledes af oplysningerne i notatet at vedkommende var afsoner. I de andre tilfælde fremgår det at tre af de indsatte var afsonere og de tre andre varetægtsarrestanter.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har direktoratet meddelt dette arresthuset at det var beklageligt at det ikke af forhørsprotokoludskriften fremgik hvilken status de pågældende indsatte havde.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive den indsattes status i forhørsnotatet.

4 af bødeforlægssagerne vedrører fund af hashrygerør mv., en sag vedrører fund af en joint, en sag vedrører påvist hash i urinprøve og den sidste sag uretmæssig besiddelse af medicin.

3 af forhørssagerne vedrører besiddelse af (hash og) rygerør. 2 sager vedrører overtrædelse af betingelserne for udgang og den ene af disse sager tillige anskaffelse af medicin med henblik på indsmugling. 2 sager vedrører ulovlig tilegnelse af kaffe, bestilt via arrest-

husets kostforplejning. Yderligere en sag vedrører flugtforsøg mv., en anden sag besiddelse af en mobiltelefon og den sidste sag forsøg på at få familiemedlem til at medvirke til udgangsmisbrug.

Bøderne i bødeforlægssagerne var på 50 kr. i 4 tilfælde og 100 kr. i de sidste 3 tilfælde. 3 af forhørssagerne udmundede i anbringelse i strafcelle i 7 dage som i det ene tilfælde blev gjort betinget. I denne sag blev den indsatte tillige ikendt en bøde på 100 kr., og i en af de andre af disse sager blev den indsatte tillige ikendt en bøde på 50 kr. I denne sag blev der tillige indgivet politianmeldelse (for flugtforsøg). I den sidste sag med strafcelle i 7 dage fik den indsatte tillige udgangskarantæne. I 2 andre tilfælde fik de indsatte strafcelle i 4 dage, i det ene tilfælde fordi der var tale om et gentagelsestilfælde. I yderligere et tilfælde fik den indsatte afslag på udgang, og i et andet tilfælde skete der tilbagekaldelse af udgang. I et tilfælde fik den indsatte en bøde på 50 kr., og i de sidste 2 tilfælde fik de indsatte en advarsel og blev samtidig pålagt at betale erstatning (for den tilegnede kaffe).

Den fundne mobiltelefon blev henlagt på depot. Det fremgår ikke om der i nogen af tilfældene i øvrigt af fund af ulovlige genstande er sket inddragelse/konfiskation af disse genstande.

I det følgende omtales de 3 nyeste bødeforlægssager ved allokeringsnummer og de andre 4 ved dato for forlægget. De 4 nyeste forhørssager omtales med allokeringsnummer og de andre med sidenummer i forhørsprotokollen.

Reglerne om disciplinærstraf over for afsonere findes i straffuldbyrdelseslovens kapitel 11 (§§ 67ff.). Efter lovens § 70, stk. 3, og § 72 fastsætter justitsministeren nærmere regler om henholdsvis udståelse af strafcelle og behandlingen af disciplinærsager. Sådanne

bestemmelser er fastsat i bekendtgørelse nr. 385 af 17. maj 2001 om udståelse af strafcelle, anvendelse af forhørscele og behandlingen af disciplinærsager i fængsler og arresthuse (disciplinærstrafbekendtgørelsen). Direktoratet for Kriminalforsorgen har i tilknytning hertil udstedt en vejledning nr. 70 af 5. juli 2002 om behandling af sager om disciplinærstraf, konfiskation og modregning af erstatningsbeløb (disciplinærvejledningen), der afløste den tidligere vejledning (nr. 91 af 16. maj 2001). Den tidligere vejledning gjaldt ved behandlingen af nogle af sagerne, men der er dog kun sket en enkelt ændring i vejledningen (pkt. 11).

For så vidt angår varetægtsarrestanter findes hjemlen til ikendelse af disciplinærstraf i retsplejelovens § 775, stk. 1, men ellers finder reglerne for afsonere i straffuldbyrdelesloven og disciplinærstrafbekendtgørelsen tilsvarende anvendelse, dog således at varetægtsarrestanter højst kan ikendes strafcelle i to uger, jf. disciplinærbekendtgørelsens § 1, stk. 2, og § 92 i den nugældende varetægtsbekendtgørelse.

8.1.2. Forhørsceleanbringelse

Efter lovens § 71 kan en indsat anbringes i forhørscele hvis der er begrundet mistanke om at denne har overtrådt bestemmelser der må antages at medføre strafcelle som disciplinærstraf, og hvis forhørsceleanbringelse er nødvendig af hensyn til gennemførelsen af undersøgelser i disciplinærsagen. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3, 5. afsnit, er det anført at det vil kunne være tilfældet hvis der er grund til at antage at sagens faktiske omstændigheder ikke kan afklares hvis den indsatte har adgang til fællesskab, f.eks. fordi den indsatte vil kunne påvirke eventuelle vidner eller i øvrigt vil kunne vanskeliggøre undersøgelsens gennemførelse (kollusionsfare).

Anbringelse i forhørscele må efter lovens § 71, stk. 2, ikke udstrækkes i længere tid end undersøgelsen nødvendiggør, og kan højst vare 5 dage. Den tid som en indsat har været anbragt i forhørscele, skal efter stk. 3 fradrages i udståelsen af strafcelle. Anbringelse i forhørscele sker efter samme regler som udståelse af strafcelle, jf. stk. 4.

Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 5, skal der gøres notat om dato og klokkeslæt for ”anbringelsens” iværksættelse og ophør. Da denne bestemmelse findes i et afsnit der vedrører både anvendelse af forhørscele og strafcelle, går jeg ud fra at bestemmelsen ikke kun omfatter anbringelse i strafcelle, men tillige anbringelse i forhørscele. Det følger i øvrigt af disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind, at notatet om disciplinærsagen skal indeholde oplysning om varigheden af en eventuel forudgående forhørsceleanbringelse.

Efter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, træffes afgørelse om anbringelse i forhørscele af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil. Hvis forholdene i det enkelte tilfælde ikke tillader at man afventer bestemmelse fra en efter stk. 1 kompetent person, træffes bestemmelsen af den tilstedeværende funktionær som er ansvarlig for det pågældende tjenesteområde. I sådanne tilfælde skal en efter stk. 1 kompetent person så hurtigt som muligt underrettes om det passede, jf. § 3, stk. 2. Den indsatte skal endvidere så hurtigt som muligt orienteres om begrundelsen for anbringelsen i forhørscele og have lejlighed til at udtale sig, jf. § 3, stk. 3.

Der har været anvendt forhørscele i 5 af forhørssagerne (allokeringsnummer 552/2003/0003, forhørsprotokollen s. 081/02, forhørsprotokollen s. 079/02, forhørsprotokollen s. 0075/02 og forhørsprotokollen s. 0073/02). I alle sager, bortset fra sagen i forhørsprotokollen s. 079/02, skete der ikendelse af strafcelle. I den

nævnte sag fik den indsatte en bøde på 50 kr. Denne sag vedrører en indberetning for forsøg på undvigelse. Den indsatte boede på dobbeltcelle med en anden indsat som arresthusets personale konstaterede var i færd med at gennembryde cellevæggen, mens den indsatte i sagen i forhørsprotokollen s. 079/02 passivt sad på sin seng og så tv. Den anden indsatte forklarede over for det tjenstgørende personale at den indsatte i sagen i forhørsprotokollen s. 079/02 ikke havde deltaget i flugtforsøget.

Jeg anmoder om oplysning om hvorvidt det ved forhørsceanbringelsen blev lagt til grund at den indsatte ville få en straf af strafcelle.

I sagerne med flugtforsøg blev først den ene indsatte afhørt og dernæst den anden hvorefter forhøret over den første indsatte blev genoptaget. For så vidt angår denne sag går jeg ud fra at forhørsceanbringelse blev anset for nødvendig på grund af kollusionsfare. Der er ikke i nogen af de øvrige sager oplysninger om at der er foretaget yderligere undersøgelser efter anbringelserne i forhørscelle, eller at der forelå kollusionsfare.

Jeg beder arresthuset om en udtalelse herom for så vidt angår disse sager, jf. den anden betingelse i straffuldbyrdelseslovens § 71, stk. 1.

I det ene tilfælde er det udtrykkeligt med dato og klokkeslæt i forhørsnotatet angivet fra og til hvilket tidspunkt den indsatte var forhørsceanbragt. Anbringelsen varede 19½ time. I den af sagerne om undvigelsesforsøg hvor den indsatte blev ikendt strafcelle i fire dage, fremgår det at anbringelsen i forhørscelle skete den 9. august 2002, kort tid efter kl. 23.15, og at den pågældende var forhørsceanbragt frem til den 12. august 2002, kl. 9.10. Forhørscean-

bringelsen varede således 2 døgn og knap 10 timer. I den anden sag hvor den indsatte blev ikendt en bøde, fremgår det ikke hvornår denne indsatte blev udtaget af forhørszellen.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse herom.

I de 2 sidste tilfælde hvor der i begge tilfælde blev ikendt strafcelle i fire dage, er det udtrykkeligt med dato og klokkeslæt anført hvornår denne anbringelse var udstået, og jeg udleder heraf at den indsatte blev anbragt i forhørscele fire døgn forud herfor. Jeg går i øvrigt ud fra at det af den underliggende rapport fremgår (eller kan udledes) hvornår de pågældende blev anbragt i forhørscele.

Efter min opfattelse burde der i alle sagerne (også) i forhørsnotatet være gjort notat om klokkeslættet for såvel anbringelsens iværksættelse som anbringelsens ophør, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 2, stk. 5 (min forståelse heraf) og disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, sidste pind.

Det fremgår ikke i nogen af sagerne hvem der traf afgørelserne om forhørscelleanbringelse. Hvis afgørelse i medfør af bekendtgørelsens § 3, stk. 2, er truffet af en anden end den der er kompetent hertil, fremgår det heller ikke om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af den kompetente person, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår heller ikke om der er forholdt i overensstemmelse med bekendtgørelsens § 3, stk. 3. (Jeg har som tidligere nævnt ikke modtaget de underliggende rapporter).

Der er den 5. juli 2001 fastsat interne kompetenceregler, jf. pkt. 8.1.12. Det fremgår heraf at kompetencen til at træffe afgørelse ef-

ter bekendtgørelsens § 3, stk. 1, om forhørsceanbringelsen er delegeret til arrestforvareren.

Jeg beder arresthuset om at oplyse hvem der i de konkrete sager traf afgørelse om forhørsceanbringelse. Hvis afgørelsen er truffet af en anden end den kompetente person, beder jeg desuden arresthuset om at oplyse om, og i givet fald hvornår, der er sket underretning af den kompetente person. Jeg beder endvidere om en udtalelse om overholdelsen af bekendtgørelsens § 3, stk. 3, i sagerne og om kopi af eventuelle notater om disse spørgsmål.

8.1.3. Sagsbehandlingstiden

Disciplinærsager skal behandles så hurtigt som muligt, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 5. I disciplinærstrafvejledningens pkt. 3 er herom anført følgende:

” ...

I nogle tilfælde vil det være påkrævet at indhente yderligere indberetninger eller foretage afhøringer af personale eller medindsatte. Endvidere kan det i visse tilfælde være nødvendigt at foretage genafhøring af såvel den indsatte som af vidner. Blandt andet af disse grunde kan der ikke fastsættes en fast øvre grænse for, hvor lang tid der må gå inden disciplinærsagen er færdigbehandlet. Institutionen bør dog i alle tilfælde sikre, at indberetninger gennemlæses ved modtagelsen, med henblik på en vurdering af, hvordan sagens videre behandling skal tilrettelægges, således at yderligere bevisoptagelse kan ske hurtigst muligt. Det er endvidere væsentligt, at et eventuelt forhør afholdes hurtigst muligt, således at de involverede endnu har det passerede i frisk erindring.”

Jeg har tidligere taget til efterretning at der af nævnte grunde ikke kan fastsættes en grænse for hvor lang tid der må gå med behandlingen af en disciplinærsag. Jeg har i den forbindelse bemærket at der ved vurderingen af spørgsmålet om tidsaspektet i behandlingen af en sådan sag efter min opfattelse i øvrigt må lægges vægt på om den indsatte i forbindelse med det disciplinære forhold er hensat i forhørsceanle eller er midlertidigt udelukket fra fællesskab.

Jeg har som nævnt ikke modtaget de underliggende rapporter, og i 2 af bødeforlægssagerne og en af forhørssagerne er det ikke angivet hvornår forholdet fandt sted/blev indberettet. I forhørssagen som er sagen med allokeringnummer 552/2003/0005, er der imidlertid en indberetning vedrørende en anden indsat for samme forhold, og det fremgår af rapporten vedrørende den anden indsatte hvornår forholdet blev indberettet. Bødeforlægssagerne er sagerne med allokeringnumrene 552/2003/0001 og 552/2002/0002. For så vidt angår sidstnævnte sag fremgår det dog at sagen angik indtagelse af hash som var påvist i en urinprøve der var taget efter udgang den 1. september 2002. I denne sag blev bødeforlægget udstedt fem dage efter at prøven blev taget. Det fremgår ikke hvem der foretog prøven, og hvornår arresthuset blev bekendt med resultatet heraf.

I en af de øvrige bødeforlægssager blev forlægget udstedt samme dag som forholdet blev indberettet, og i de øvrige bødeforlægssager mellem en og tre dage efter indberetningen.

Forhøret blev i et tilfælde afholdt samme dag som forholdet blev indberettet, i et tilfælde fem dage efter indberetningen og i de øvrige forhørssager mellem en og tre dage efter indberetningen (i et tilfælde ved den indsattes genindsættelse i arresthuset efter anholdelse i forbindelse med udeblivelse fra udgang).

Tidsforløbet i sagerne giver mig ikke anledning til bemærkninger.

8.1.4. Sagsbehandlingsregler

§§ 6, 7 og 8 i disciplinærstrafbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 6. I disciplinærsager, hvor der alene er tale om at anvende advarsel eller bøde, kan sagen behandles, uden at den indsatte er til stede, hvis overtrædelsen umiddelbart har kunnet konstateres, eller hvis sagens omstændigheder i øvrigt må anses for fuldt klarlagt. Det er endvidere en forudsætning for at behandle sagen, uden at den indsatte er til stede, at den pågældende ikke ønsker at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Den indsatte skal skriftligt underrettes om,

- 1) hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og
- 2) at de pågældende har adgang til at udtale sig i sagen.

§ 7. I andre disciplinærsager skal den indsatte gøres bekendt med, hvad der er indberettet, og i hovedtræk orienteres om, hvad der måtte være fremkommet under eventuelle afhøringer. Den indsatte skal have adgang til at udtale sig i sagen.

Stk. 2. Afgørelsen skal træffes, mens den indsatte er til stede.

Stk. 3. Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte.

Stk. 4. Ved forhørets begyndelse skal den indsatte orienteres om sine rettigheder i forbindelse med sagens behandling, herunder

- 1) retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre, jf. forvaltningslovens § 8,
- 2) retten til aktindsigt i de dokumenter, der ligger til grund for forhøret, jf. forvaltningslovens kapitel 4,
- 3) retten til at udtale sig, før der træffes afgørelse, og at dette ikke medfører nogen pligt for den indsatte til at udtale sig,
- 4) retten til ikke at godkende gengivelsen af sin forklaring, jf. § 8, stk. 5, 5. pkt., og
- 5) retten til efter anmodning at få udleveret en kopi af det i medfør af § 8 udarbejdede notat, jf. § 9.

Stk. 5. Hvis den indsatte ikke ønsker at være til stede, kan disciplinærsagen gennemføres uden den pågældendes tilstedeværelse. § 6, stk. 2, finder tilsvarende anvendelse.

§ 8. Der skal gøres notat om disciplinærsagens behandling i en særlig protokol.

Stk. 2. Notatet skal indeholde

- 1) en gengivelse af, hvad der er indberettet,
- 2) oplysning om, hvilke bestemmelser der er overtrådt,
- 3) oplysning om afgørelsen,
- 4) oplysning om dato og klokkeslæt for, hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte,
- 5) oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren, og
- 6) oplysning om, hvornår fristen for at indgive klage udløber, jf. straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Stk. 3. Hvis der er tale om en afgørelse, der er omfattet af straffuldbyrdelseslovens § 112, skal notatet desuden indeholde oplysning om, at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse.

Stk. 4. Ved behandling af disciplinærsager efter § 6 skal det udover det i stk. 2 nævnte fremgå af notatet, at den indsatte skriftligt er underrettet om, hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 6, stk. 2.

Stk. 5. Ved behandling af disciplinærsager efter § 7 skal notatet udover det i stk. 2 nævnte indeholde en gengivelse af de afgivne forklaringer, som skal protokolleres, mens den, der afgiver forklaring, er til stede. Notatet skal endvidere indeholde nærmere oplysning om, på hvilket grundlag afgørelsen er truffet. Videre skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til på ethvert tidspunkt af sagens behandling at lade sig bistå af andre og i retten til

aktindsigt, jf. § 7, stk. 4, nr. 1 og 2. Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24. Notatet skal søges affattet sådan, at det kan godkendes af den pågældende. Det skal fremgå af notatet, om den indsatte har godkendt det. Hvis den indsatte ikke har ønsket at være til stede under forhøret, skal dette endvidere fremgå af notatet.”

Arresthuset har i de nyeste sager anvendt de elektroniske dokumenter i Klientsystemet. Heri er faneblade mv. til sikring af at der foretages notat i overensstemmelse med § 8.

8.1.5. Partshøring mv.

Det er ikke i partshøringsbestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 ligesom i § 7 angivet at den indsatte skal orienteres om hvad der er indberettet. Det følger imidlertid forudsætningsvis af bestemmelsen i bekendtgørelsens § 6 og direkte af forvaltningslovens § 19 at partshøring også i disse sager skal ske ved at den indsatte gøres bekendt med indberetningen således at den indsatte på dette grundlag kan tage stilling til om han/hun vil benytte sig af adgangen til at udtale sig i sagen.

Det faktiske grundlag for afgørelserne er gengivet i alle forlæggene. For så vidt angår de tilfælde hvor blanketten i Klientsystemet er anvendt, fremgår det heraf at kopi af forlæggene er udleveret til de indsatte, men jeg går ud fra at det også er sket i de andre tilfælde. De indsatte er således gjort bekendt med det faktiske grundlag. Det fremgår endvidere udtrykkeligt ved gengivelse af § 6 i de sager hvor blanketten i Klientsystemet har været anvendt, og i de øvrige sager ved oplysning om at der – hvis den indsatte ikke kan erkende sig skyldig – vil blive afholdt forhør hvorunder den indsatte har lejlighed til at udtale sig, at den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig i sagerne.

I forhørssagerne er det indberettede ligeledes gengivet i forhørsnotatet, og den indsatte har haft lejlighed til at udtale sig inden der blev truffet afgørelse.

Der er således i alle sagerne sket fornøden partshøring efter henholdsvis § 6, stk. 2, og § 7, stk. 1, i bekendtgørelsen og forvaltningslovens § 19.

Gennemførelse af en disciplinærsag uden den indsatte tilstedeværelse forudsætter at den indsatte ikke ønsker at udtale sig i sagen, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 1., 2. pkt. Hvis indsatte ønsker at udtale sig, skal disciplinærsagen derfor gennemføres efter reglerne i bekendtgørelsens § 7. Den indsatte skal skriftligt underrettes om adgangen til at udtale sig, jf. bekendtgørelsens § 6, stk. 2, nr. 2.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Nakskov har jeg givet udtryk for den opfattelse at der bør gøres notat om hvorvidt den indsatte har ønsket at udtale sig, og om hvordan der i givet fald er forholdt.

I 2 af de 3 forlægssager hvor Klientsystemet har været anvendt, har den indsatte ved sin underskrift accepteret afgørelsen. Den sidste sag har allokationsnummer 552/2002/0002 og vedrører et forlæg som er udstedt den 6. september 2002. Jeg har ikke modtaget en forhørsudskrift vedrørende det pågældende forhold, og jeg går derfor ud fra at der ikke er tale om at den indsatte ikke ønskede at vedtage bøden.

Jeg beder dog arresthuset om at oplyse hvorfor forlægget ikke er underskrevet af den indsatte.

I de andre bødeforlægssager er der ikke nogen underskrift fra den indsatte. Det fremgår ikke af de for mig foreliggende oplysninger om der andre steder (i personjournalen) er gjort notat om hvorvidt den indsatte har ønsket at udtale sig, og om hvordan der i givet fald er forholdt.

Da arresthuset nu anvender Klientsystemet, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

Det fremgår ikke udtrykkeligt at afgørelsen i forhørs sagen blev truffet under den indsattes fysiske tilstedeværelse, jf. bekendtgørelsens § 7, stk. 2, men det fremgår at den indsatte blev vejledt om klageadgangen, og jeg lægger bl.a. på denne baggrund til grund at den indsatte i alle tilfælde var til stede da afgørelsen blev truffet.

8.1.6. Forhørsvidner

Alle afhøringer skal overværes af en af institutionens ansatte, jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 3, og det skal af forhørsprotokollen fremgå hvem der har fungeret som vidne, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, 6. afsnit.

Den der har indberettet det disciplinære forhold, og andre der har været involveret i forholdet, må ifølge vejledningens pkt. 8 ikke fungere som vidne i sagen. Er der ikke andre personalemedlemmer til stede, bør forhøret udsættes, medmindre den indsatte ønsker forhøret gennemført, eller særlige omstændigheder taler imod en udsættelse af forhøret.

Af forhørsnotatet fremgår det at forhøret i alle tilfælde blev overværet af et vidne. Vidnet var i alle tilfælde på nær 2 en anden per-

son end den person der i forhørsnotatet er nævnt som indberetter i sagen. Jeg har som tidligere nævnt ikke modtaget selve indberetningen i sagen og kan derfor ikke se om vidnet i nogle tilfælde var involveret i forholdet. Jeg går dog ud fra at det ikke har været tilfældet.

De 2 sager drejer sig om allokeringensnumrene 552/2003/0004 og 552/2003/0005 hvor arrestforvareren medvirkede som vidne uanset at han selv havde indberettet forholdet (forhøret blev afholdt af en overvagtimester). Der er ikke oplysninger om at den indsatte ønskede forhøret gennemført med arrestforvareren som vidne, eller at særlige omstændigheder talte imod en udsættelse af forhøret.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse vedrørende anvendelsen af arrestforvareren som vidne uanset at han havde indberettet forholdet.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Holbæk som også i et tilfælde havde anvendt arrestforvareren som vidne, bad jeg direktoratet om en udtalelse om denne anvendelse. Min høring angik det generelle spørgsmål om anvendelse af arrestforvareren som er arresthusets øverste daglige leder, som vidne i disciplinærsager. Direktoratet har ikke haft bemærkninger hertil, men jeg har endnu ikke taget stilling til direktoratets svar (af 22. januar 2004).

Når jeg har taget stilling hertil, vil jeg orientere Arresthuset i Hobro herom.

8.1.7. Vejledning om rettigheder

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, skal den indsatte ved forhørets begyndelse orienteres om sine rettigheder i forbindelse med forhøret, herunder fem nærmere angivne rettigheder.

Bestemmelsen i disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7, stk. 4, om vejledning om rettigheder ved forhørets begyndelse er med enkelte tilføjelser gengivet i disciplinærvejledningens pkt. 4. I forlængelse heraf har direktoratet anført følgende:

”Det er ikke tilstrækkeligt, at det generelt anføres, at den indsatte er orienteret om sine rettigheder. Rettighederne skal nævnes særskilt, og det skal fremgå tydeligt, at den indsatte er vejledt om hver enkelt af dem, f.eks. ved afkrydsning i en fortrykt blanket.”

Det er i øvrigt under punkt 9 i vejledningen anført at notatet i forhørssagen (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 1) skal indeholde oplysning om hvad der er vejledt om. Arresthuset har som nævnt i de nyeste sager anvendt Klientsystemet hvor disse rettigheder er fortrykt i forhørsdelen og således er angivet i forhørsnotatet. Fra min inspektion af Arresthuset i Slagelse er jeg bekendt med at systemet er opbygget således at forhøret ikke kan afsluttes hvis forhørslederen ikke har markeret at der er sket vejledning. I de sager hvor Klientsystemet ikke har været anvendt, er det i alle tilfælde indledningsvis anført at den indsatte er vejledt om sine rettigheder, herunder de nævnte fem rettigheder.

Arresthuset har således i alle tilfælde vejledt den indsatte om dennes rettigheder.

8.1.8. Notatpligt

Der skal efter bekendtgørelsens § 8, stk. 1, gøres notat om disciplinærsagens gennemførelse. I § 8, stk. 2 og 3, er det angivet hvad notatet skal indeholde. I § 8, stk. 4 og 5, er særregler for henholdsvis de sager der behandles efter § 6, og de sager der behandles efter § 7.

Jeg kan til orientering oplyse at jeg i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Helsingør har anført at jeg går ud fra at de formkrav mv. der følger af disciplinærbekendtgørelsen og disciplinærvejledningen, fortsat er gældende – også ved anvendelsen af Klientsystemets forhørsdel. Jeg har bedt direktoratet oplyse hvorvidt denne forståelse er korrekt. Direktoratet har i en udtalelse af 1. september 2003 bekræftet denne antagelse (og at der derfor fortsat gælder krav om at forhør opbevares i en forhørsprotokol med fortløbende paginering, og at forhøret underskrives af forhørslederen).

Der er i alle sagerne udfærdiget særskilte notater i form af forlæg og forhørsnotater. Arresthuset har som tidligere nævnt anvendt Klientsystemet for de nyeste sager.

8.1.8.1. Protokollen

Efter § 8, stk. 1, skal notatet ske i en ”særlig protokol”.

Nærmere regler om denne protokol findes i disciplinærstrafvejledningens pkt. 10, hvoraf det fremgår at kravet om en særlig protokol kan opfyldes ved anvendelse af ringbind under forudsætning af at der sker fortløbende side-nummerering, ”således at de enkelte ark papir nummereres med en talrække, der fortsættes, når der indsættes nye rapporter i ringbindet. Hvis en anden nummereringsmetode anvendes, skal den sikre, at det kan konstateres, at der ikke er tilføjet eller fjernet sider i protokollen.”

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er tilføjet noget til et færdigt notat.

I forbindelse med min inspektion af Arresthuset i Herning udtalte direktoratet følgende:

”...

Det er direktoratets opfattelse, at kravet om fortløbende paginering ikke kan opfyldes ved nummerering af det enkelte forhørsudskrift. Baggrunden for kravet om fortløbende paginering er, at det bør sikres, at det kan konstateres, at der ikke er bortkommet/fjernet sider fra den anvendte protokol, og dette sikres ikke ved den foretagne nummerering, som ikke angiver, hvor mange sider den enkelte forhørsudskrift består af.

Direktoratet har over for arresthuset tilkendegivet, at den foretagne nummerering for fremtiden bør suppleres med fortløbende paginering af de enkelte sider.

...”

Såvel forlæggene som forhørsnotaterne er udfærdiget på særskilte sider. Sagerne er behandlet elektronisk, og forlæg og forhørsnotat er herefter udprintet (fra Klientsystemet for så vidt angår de nyeste sager). Jeg har modtaget kopi af forlæggene og forhørsnotaterne. Det fremgår af nogle af kopierne at der er anvendt hullemaskine, og jeg går derfor ud fra at de er indsat i ringbind.

Bødeforlægssagerne fylder kun en side, mens forhørsnotaterne i alle tilfælde slutter på side 2, og det fremgår af notaterne i de tilfælde hvor Klientsystemet er anvendt, at der er tale om henholdsvis side 1 og 2 af 2. Der er i de sager hvor Klientsystemet har været anvendt, herunder bødeforlægssagerne, anvendt et allokeringnummer, men ikke fortløbende paginering. I 2 af bødeforlægssagerne er angivet en placering. Fra min inspektion af Statsfængslet ved Sdr. Omme er jeg bekendt med at allokeringnummeret er et nummer som Klientsystemet automatisk tildeler ved oprettelsen af en sag, og at det således ikke relaterer sig til

forhørsprotokollen. Ved de forhørssager hvor Klientsystemet ikke har været anvendt, er der anvendt fortløbende paginering af de enkelte sider med angivelse af side- og årstal. I de bødeforlæg hvor Klientsystemet ikke har været anvendt, er der ikke fortløbende paginering.

Det er beklageligt at arresthuset ikke har overholdt kravet om fortløbende paginering af forhørsnotaterne i de sager hvor Klientsystemet har været anvendt, og at arresthuset heller ikke har overholdt dette krav i bødeforlægssagerne.

Jeg beder om oplysning om hvad "placering" i de ovennævnte bødeforlægssager hentyder til.

Hvis en side ikke udfyldes helt, skal det ifølge vejledningen markeres med en lodret streg fra sidste sætning og siden ud med henblik på at sikre at det kan konstateres at der ikke efterfølgende er føjet noget til et færdigt notat.

Bødeforlæggene fylder alle en hel side. I ingen af de tilfælde hvor sidste side i forhørsnotatet ikke er helt udfyldt, er der en lodret streg.

Det er beklageligt at der ikke er en sådan markering i disse sager. Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på kravet om en lodret streg når en side i notatet ikke udfyldes helt.

Efter vejledningens pkt. 10 skal dato for indberetningen tydeligt fremgå af protokollen. Desuden skal oplysninger om øvrige dokumenter der fremlægges til protokollen, fremgå.

Datoen for indberetningen fremgår (som tidligere nævnt) ikke i 2 af bødeforlægssagerne (men i et tilfælde er datoen for udtagelse af urinprøve angivet). I forhørsagerne mangler der angivelse af datoen for indberetningen i forhørsnotatet i et tilfælde.

Da der er tale om enkeltstående tilfælde hvor datoen mangler, giver det mig ikke anledning til at foretage mig noget.

Der er gengivet oplysninger fra andre dokumenter, bl.a. udgangspasset i sagen i forhørsprotokollen s. 083/02 som blev læst op for den indsatte og dermed er fremlagt til protokollen.

Det fremgår endvidere af vejledningens pkt. 10, og nu også direkte af disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 5, 6. pkt., at det i forhørsager skal fremgå af protokollen om den indsatte har godkendt gengivelsen af sin forklaring. Hvis den indsatte ikke kan eller vil godkende gengivelsen af sin forklaring og angiver en grund hertil, skal denne ifølge vejledningen også fremgå af protokollen.

Af forhørsnotatet i sagerne fremgår det at den indsatte har godkendt sin forklaring (og det fremgår generelt af de ældre sager udtrykkeligt at forklaringen er oplæst for den indsatte).

Derudover skal det med angivelse af navn og titel fremgå hvem der har udarbejdet indberetningen, og i forhørsager hvem der har været vidne til forhøret. Protokollen skal underskrives af forhørslederen.

I de bødeforlægssager hvor Klientsystemet har været anvendt, fremgår det ikke med navn og titel hvem der indberettede forholdet. I de andre bødeforlægssager er det udtrykkeligt nævnt. I alle forhørssagerne på nær 2 er det angivet hvem der indberettede forholdet. Den ene af de 2 sager vedrører udeblivelse fra udgang (allokeringsnummer 552/2003/0003).

Jeg går ud fra at arresthuset fremover på ny påfører bødeforlæggene oplysninger om hvem der har indberettet forholdet. Da der i øvrigt alene er tale om enkeltstående tilfælde hvor det ved en forglemmelse ikke er angivet hvem der har indberettet forholdet, giver det mig ikke anledning til at foretage mig yderligere.

Navnet på vidnet er angivet i alle forhørssagerne, men titlen mangler i 3 tilfælde. Bortset fra i 2 tilfælde er forhørsnotatet underskrevet af forhørslederen.

Da der er tale om enkeltstående tilfælde, giver det mig ikke grundlag for at foretage mig noget.

Efter vejledningens pkt. 10, 7. afsnit, skal vidnets godkendelse af protokollens indhold endvidere fremgå af protokollen, f.eks. ved at den pågældende underskriver protokollen.

I de sager hvor Klientsystemet har været anvendt, er det angivet at vidnet har godkendt forhøret, men det fremgår ikke af sagerne forud herfor.

Det er beklageligt at det ikke fremgår af de 6 ældste sager. Da arresthuset nu gør notat herom, foretager jeg mig ikke mere vedrørende dette forhold.

8.1.8.2. Indholdet af notatet

Efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, skal notatet (som det fremgår af citatet af bestemmelsen under pkt. 8.4.) indeholde en gengivelse af hvad der er indberettet (nr. 1), oplysning om hvilke bestemmelser der er overtrådt (nr. 2), oplysning om afgørelsen (nr. 3), oplysning om dato og klokkeslæt for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte (nr. 4), oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at klage til justitsministeren (nr. 5), og oplysning om hvornår fristen for at indgive klage udløber (nr. 6).

Der er i alle tilfælde en gengivelse af det indberettede (jf. disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 2, nr. 1).

I alle bødeforlægssagerne er der oplysning om hvilke bestemmelser der blev anset for overtrådt (nr. 2). Dog er der i sagen med påvisning af hash i urinprøve alene henvist til lov om euforiserende stoffer. I de bødeforlægssager hvor Klientsystemet ikke har været anvendt, er den overtrådte bestemmelse angivet som straffuldbydelseslovens § 67 og et af numrene i denne bestemmelse (nr. 4, 5 og 6). I 2 af de forhørssager hvor Klientsystemet har været anvendt, er der alene en henvisning til straffuldbydelseslovens § 67, nr. 4 (om overtrædelse af straffelovgivningen). I ingen af de forhørssager hvor Klientsystemet ikke har været anvendt, er der henvist til de(n) bestemmelse(r) som blev anset for overtrådt.

Det er beklageligt.

De nævnte bestemmelser i straffuldbyrdelseslovens § 67 indeholder alene retsgrundlaget for ikendelsen af disciplinærstraf. Disse bestemmelser indeholder med andre ord ikke bestemmelser der kan overtrædes. Det er derfor ikke tilstrækkeligt at henvide til disse bestemmelser. Det må angives hvilke regler i straffelovgivningen (nr. 4), hvilke regler udstedt af Justitsministeriet (nr. 5) og/eller hvilke interne regler (nr. 6) der anses for overtrådt i det konkrete tilfælde, jf. også disciplinærstrafvejledningens pkt. 9, pind 4. En sådan henvisning er sket i f.eks. bødeforlægssagen med allokeringnummer 552/2003/0002 hvor der tillige er henvist til genstandsbekendtgørelsens § 2, stk. 1, nr. 2.

Jeg går ud fra at arresthuset fremover er opmærksom på at angive de(n) overtrådte bestemmelse(r). For en ordens skyld bemærkes at bestemmelsen i straffuldbyrdelseslovens § 67, nr. 2, om udeblivelse, undvigelse og forsøg herpå indeholder såvel retsgrundlaget for den overtrådte bestemmelse som sanktionen, og at jeg derfor ingen bemærkninger har til henvisningen hertil i forhørssagen med allokeringnummer 552/2003/0003.

Der er i alle sager oplysning om afgørelsen (nr. 3).

I forhørssagerne er datoen og klokkeslættet for hvornår afgørelsen er meddelt den indsatte, angivet i form af oplysning om tidspunktet for forhørets afslutning (nr. 4).

I forlægssagerne er datoen for forkyndelsen af forlægget og i 2 tilfælde datoen for indsattes accept af afgørelsen anført. Klokkeslættet er ikke angivet i noget tilfælde.

Den 22. maj 2003 har direktoratet efter min anmodning herom sendt mig kopi af de notater som direktoratet har udfærdiget i anledning af direktoratets interne inspektioner af arresthusene i Assens og Århus i efteråret 2002 og starten af 2003. Direktoratet har i den forbindelse tilkendegivet at det ikke er påkrævet at bødeforlæg påføres klokkeslæt, men datoen for indsattes underskrift skal fremgå.

Der er i alle forhørsnotaterne notat om at den indsatte er orienteret om klageadgangen til Direktoratet for Kriminalforsorgen (nr. 5). Klagevejledningen har i alle tilfælde omfattet oplysning om klagefristen i straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2.

Straffuldbydelseslovens § 111, stk. 2, vedrørende klagefrist gælder alene for dømte. Efter denne bestemmelse gælder således ingen klagefrist for afgørelser truffet over for varetægtsarrestanter. I hvert fald 3 af de indsatte var varetægtsarrestanter da afgørelsen om disciplinærstraf blev truffet.

Det er beklageligt at klagevejledningen i de sager der vedrørte varetægtsarrestanter, tillige omfattede oplysning om klagefrist.

Da (bøde)forlæg ikke er afgørelser i forvaltningslovens forstand før de vedtages af den de retter sig til, skal der ikke gives klagevejledning i forbindelse med udstedelse af et sådant forlæg (hvilket heller ikke er sket).

Hvis der er tale om en afgørelse der er omfattet af straffuldbydelseslovens § 112, hvorefter der kan ske dom-

stolsprøvelse af endelige administrative afgørelser i nærmere angivne tilfælde, skal forhørsnotatet efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 8, stk. 3, tillige indeholde oplysning om at den indsatte er orienteret om muligheden for at kræve den endelige administrative afgørelse indbragt for retten til prøvelse. Ingen af sagerne ses omfattet af § 112.

I sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Sønderborg har direktoratet oplyst at der i hvert enkelt tilfælde konkret skal foretages en vurdering af hvorvidt en konfiskeret genstand har en værdi der medfører at en endelig administrativ afgørelse kan prøves ved domstolene, og at der i bekræftende fald skal vejledes om adgangen hertil. Direktoratet har samtidig udtalt at der i alle tilfælde skal gøres notat om den værdi der lægges til grund. Jeg har efterfølgende modtaget kopi af direktoratets skrivelse af 15. juli 2003 til kriminalforsorgens fængsler og arresthuse hvori direktoratet efter min anmodning herom har henledt institutionernes opmærksomhed herpå. Direktoratet har senere i brev af 30. september 2003 oplyst at Klientsystemets forhørsdel vil blive udbygget vedrørende dette forhold i en senere version af systemet.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 6 skal det, ud over det i stk. 2 nævnte, fremgå af notatet at den indsatte skriftligt er underrettet om hvilken afgørelse institutionen agter at træffe, og at den pågældende har adgang til at udtale sig, jf. § 8, stk. 4.

Det fremgår af bødeforlæggene i de sager hvor Klientsystemet har været anvendt, at der ved forkyndelsen af forlægget for den indsatte er udleveret en kopi til denne. Jeg går dog som tidligere nævnt ud fra at der også er udleveret en sådan kopi i de øvrige tilfælde. Det fremgår som tidligere nævnt også af forlæggene hvilken afgørelse fængslet agtede at træffe, og at den indsatte havde adgang til at udtale sig.

Ved behandlingen af disciplinærsager efter disciplinærstrafbekendtgørelsens § 7 skal der, ud over det i stk. 2 nævnte, gøres notat om nogle yderligere forhold, jf. § 8, stk. 5.

For det første skal der være en gengivelse af de afgivne forklaringer, og disse skal protokolleres mens den der afgiver forklaringen, er til stede, jf. § 8, stk. 5, 1. pkt.

Der er en sådan gengivelse af den indsattes forklaring i forhørssagerne. Jeg går ud fra at den indsattes forklaring er protokolleret mens den indsatte var til stede. Bortset fra at der i sagen i forhørsprotokollen s. 079/02 skete afbrydelse af forhøret med henblik på afhøring af den anden indsatte på dobbeltcellen med hensyn til spørgsmålet om hvorvidt begge de indsatte havde deltaget i flugtforsøg, og at de indsattes forklaringer indgik i begge sager, har der ikke været afhørt andre i sagerne.

For det andet skal det noteres på hvilket grundlag afgørelsen er truffet, jf. bestemmelsens 2. pkt. Det fremgår ikke om der hermed sigtes til såvel det faktiske grundlag, herunder det bevismæssige grundlag, som det retlige grund-

lag. Direktoratet har i en udtalelse af 16. september 2002 i sagen vedrørende min inspektion af Arresthuset i Slagelse oplyst at bestemmelsen er indsat for at præcisere vigtigheden af at bevisbedømmelsen beskrives nærmere i forhørsnotatet.

Der er en sådan bevisbedømmelse i alle sagerne, og i de (mange) sager hvor den indsatte erkendte forholdet, er der henvist hertil.

For det tredje skal notatet indeholde oplysninger om eventuelle begrænsninger i retten til bisidder og aktindsigt.

Der er ikke oplysning herom i nogen af sagerne – hvilket jeg går ud fra skyldes at der ikke har været sådanne begrænsninger.

Endelig skal notatet indeholde en begrundelse, jf. bestemmelsens 4. pkt. Der henvises til det anførte i pkt. 8.1.9.

8.1.9. Begrundelse

Ifølge bekendtgørelsens § 8, stk. 5, 4. pkt., og vejledningens pkt. 9 skal notatet indeholde ”en begrundelse, der opfylder kravene i forvaltningslovens § 24”, dvs. de krav der gælder for indholdet af begrundelser for skriftlige afgørelser. Det er i vejledningen anført at en begrundelse for at være fyldestgørende normalt må indeholde en stillingtagen til partens indsigelser hvis de er relevante for afgørelsen (herunder for en strafudmåling). Desuden er det anført at der herudover er en generel pligt til at notere andre faktiske oplysning-

ger der har betydning for sagens afgørelse, jf. offentlighedslovens §

6. I vejledningen anføres herefter:

” ...

Formålet med disse regler er, at det altid skal være muligt efterfølgende dels at vurdere afgørelsens indholdsmæssige holdbarhed, dels at se, om de formelle regler er blevet overholdt. Det er derfor vigtigt, at notatet indeholder oplysninger om følgende:

- De faktiske omstændigheder, der er tillagt betydning for afgørelsen, herunder en gengivelse af det indberettede og de afgivne forklaringer. Der skal i notatet foretages en selvstændig gengivelse af de oplysninger, der findes i sagen. Det vil således ikke være korrekt at gengive oplysningerne om de faktiske omstændigheder i sagen alene ved en henvisning til en underliggende rapport.
- Hvad der er anset for bevist og ikke bevist. Bevisbedømmelsen bør angives i forbindelse med angivelsen af de bestemmelser, som den indsatte anses for at have overtrådt, jf. pind 4.
- Hvad der i forbindelse med denne bevisbedømmelse er lagt vægt på.
- Hvilke bestemmelser, der anses for overtrådt, med angivelse af loven, bekendtgørelsen og/eller den interne regel samt ved præcis angivelse af paragraf, stykke, nummer eller litra. I sager om indtagelse af euforiserende stoffer vil en henvisning til lov om euforiserende stoffer uden henvisning til bilaget til bekendtgørelse om euforiserende stoffer være tilstrækkeligt, idet det ikke i alle tilfælde er muligt at fastslå arten af indtagne stoffer.
- Præcis angivelse af hjemlen for den reaktion (straf), som disciplinærsagen resulterer i (lov, bekendtgørelse, intern regel, paragraf, stykke, nummer eller litra).
- Baggrunden for en eventuel fravigelse af sædvanlig praksis med hensyn til strafudmåling.

...”

Det indberettede og den indsatte forklaring er – som nævnt under pkt. 8.1.8.2. – gengivet i forhørsnotatet.

Som også nævnt under pkt. 8.1.8.2. er der i forhørsnotatet angivet bevisbedømmelse i alle sagerne.

Der er ikke i alle tilfælde henvist til den bestemmelse der blev anset for overtrådt. Jeg henviser til pkt. 8.1.8.2.

I bødeforlægssagerne er retsgrundlaget for ikendelse af bøden angivet i forbindelse med angivelse af sigtelsen. Der er tillige henvist til bestemmelserne i straffuldbyrdelseslovens § 68, stk. 1 (om de disciplinærstraffe der kan anvendes), og § 69, stk. 1 (om udmåling af bødestraffe).

Retsgrundlaget for afgørelsen er tillige angivet i alle forhørsagerne.

I et tilfælde (allokeringsnummer 552/2003/0003) blev den indsatte ikendt 7 dages strafcelle og fik tilbagekaldt sin udgangstilladelse i 6 måneder for overtrædelse af betingelserne for udgang. Den indsatte var ikke vendt tilbage efter udgang til tandlægebehandling. Han blev efterlyst og senere anholdt, og det blev i den forbindelse af politiet oplyst at den indsatte havde begået nye strafbare forhold. Det er i afgørelsen anført at de 7 dages strafcelle er begrundet i den indsattes bevidste overtrædelse af betingelserne for udgang og i øvrigt er i overensstemmelse med de af direktoratet udsendte normalreaktioner.

Jeg anmoder arresthuset om at sende mig kopi af disse normalreaktioner.

Der er som oplyst under pkt. 8.1.1. i et tilfælde gjort notat om at der ved strafudmålingen er lagt vægt på at der var tale om et gentagelsestilfælde (forhørsprotokollen s. 0073/02). I et andet tilfælde er der givet en begrundelse for hvorfor strafcelleanbringelsen blev gjort betinget (allokeringsnummer 552/2002/0004).

8.1.10. Oplysning til den indsatte om politianmeldelse

Efter vejledningens pkt. 11, sidste afsnit, skal den indsatte orienteres om en eventuel politianmeldelse. Der skal gøres notat om denne orientering enten i den indsattes personjournal eller i forhørsprotokollen.

I en af forhørssagerne fremgår det som tidligere nævnt af forhørsnotatet at der blev indgivet politianmeldelse for overtrædelse af straffuldbyrðelseslovens § 124, stk. 1, og det fremgår tillige at den indsatte blev oplyst herom.

8.1.11. Konfiskation

Regler om konfiskation over for afsonere findes i straffuldbyrðelseslovens § 73, Justitsministeriets (Direktoratet for Kriminalforsorgens) bekendtgørelse nr. 386 af 17. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation og Direktoratet for Kriminalforsorgens cirkulære nr. 92 af 16. maj 2001 om behandlingen af sager om konfiskation i kriminalforsorgens institutioner. Procedurereglerne i disciplinærstrafbekendtgørelsens §§ 5-9 finder også anvendelse ved konfiskation, jf. konfiskationsbekendtgørelsens § 1, stk. 1. Kapitel 12 i disciplinærstrafvejledningen omhandler bl.a. konfiskation.

For varetægtsarrestanter findes reglerne om konfiskation i retsplejelovens § 924, stk. 5, jf. bekendtgørelse nr. 850 af 27. oktober 1993 om udenretlig vedtagelse af konfiskation (bekendtgørelsen henviser til retsplejelovens § 931, stk. 5, hvor bestemmelse tidligere fandtes). Jeg henviser endvidere til kapitel 32 i den nye varetægtsbekendtgørelse og pkt. 230-232 i vejledningen hertil. Kompetencen til at træffe bestemmelse om konfiskation over for varetægtsarrestanter ligger hos politiet/anklagemyndigheden, men varetægtsarrestanten kan til arresthuset aflevere en erklæring om uden-

retlig vedtagelse af konfiskation som så videresendes til anklagemyndigheden, jf. disciplinærstrafvejledningens pkt. 14. Hvis varetægtsarrestanten ikke vil afgive en sådan erklæring, skal den pågældende genstand afleveres til politiet til videre behandling i medfør af retsplejelovens almindelige regler om beslaglæggelse mv. (som findes i lovens kapitel 74).

Er der tale om genstande eller penge som ikke er omfattet af bekendtgørelsen om udenretlig vedtagelse af konfiskation, er der ikke hjemmel til at konfiskere genstanden eller pengene hos varetægtsarrestanten, uanset at der er tale om genstande eller penge som er ulovligt indført, erhvervet, tilvirket eller søgt indsmuglet i institutionen, jf. vejledningens pkt. 14, 2. afsnit. I så fald må genstanden eller pengene i stedet opbevares af institutionen i overensstemmelse med genstandsbekendtgørelsen eller, hvis der indgives anmeldelse om strafbart forhold til politiet, afleveres til politiet.

Der er ikke oplysning om konfiskation i nogle af tilfældene.

Jeg går ud fra at der i de tilfælde hvor der er givet disciplinærstraf på grund af ulovlige effekter, er sket inddragelse af disse effekter. Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvad der er sket med disse effekter. Jeg ser her bort fra sagen om besiddelse af mobiltelefon idet det fremgår af denne sag at telefonen blev henlagt på depot (allokeringsnummer 552/2002/0004). Jeg bemærker i øvrigt at jeg er opmærksom på at arresthuset i sine interne regler af 5. juli 2001 under henvisning til lovens § 73 om konfiskation har bestemt at alle fund af euforiserende stoffer mod kvittering skal afleveres til politiet til videre foranstaltning. (Som nævnt ovenfor gælder straffuldbyrdslovens § 73 kun for afsonere, og jeg går derfor ud fra at arresthuset vil overveje en præcisering heraf).

8.1.12. **Kompetence**

Efter straffuldbyrdelseslovens § 67, stk. 1, kan en indsat af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, ikendes disciplinærstraf.

For Arresthuset i Hobro er der den 5. juli 2001 udfærdiget en kompetencefordeling (jf. direktoratets vejledning nr. 11991 af 29. juni 2001 om adgangen til intern delegation i kriminalforsorgens institutioner). Arrestinspektøren har heri delegeret sin kompetence til arrestforvareren i nærmere angivne tilfælde. Det gælder bl.a. kompetencen til at træffe afgørelse om disciplinærstraf, anbringelse i forhørselle, konfiskation og tilbagekaldelse af udgang.

I forhørssagerne er forhøret afholdt og afgørelse truffet af enten arrestforvareren eller en overvagtimester. I 2 af bødeforlægssagerne (de 2 nyeste) fremgår det ikke hvem der traf afgørelsen idet linjen til angivelse heraf ikke er udfyldt. I alle de andre tilfælde blev afgørelsen truffet af arrestforvareren.

Jeg går ud fra at arresthuset er opmærksom på fremover i alle tilfælde at angive hvem der traf afgørelse i sagen.

Jeg beder arresthuset om at oplyse om overvagtimesteren har truffet afgørelse efter delegation fra arrestinspektøren/arrestforvareren eller som fungerende arrestforvarer i dennes fravær.

I pkt. 2 i disciplinærstrafvejledningen er det anført at institutionens leder ved delegation af kompetencen til behandling af disciplinærsager ”bør inddrages under behandlingen af sagen, hvis der i den konkrete sag er tvivl om, hvad der kan anses for bevist og ikke bevist, eller om, hvilke bestemmelser der kan anses for overtrådt...”.

Det er videre anført at det ”forudsættes ..., at institutionens leder løbende fører tilsyn med behandlingen af disciplinærsager”.

I de skriftlige retningslinjer for kompetencefordelingen er det anført at det generelt gælder at arrestinspektøren skal inddrages i konkrete sager som kan give anledning til særlig tvivl.

Jeg beder om at få oplyst hvilket tilsyn institutionens leder fører med disciplinærstrafområdet.

8.2. Afslag på besøg

8.2.1. Lidt om sagerne og retsgrundlaget

Som tidligere nævnt modtog jeg 10 notater om afslag på besøg og et notat om tilbagekaldelse af en besøgstilladelse (den nyeste sag), og jeg har valgt at medtage alle 11 notater. Jeg har ikke modtaget yderligere akter i sagerne.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse om ansøgningerne i de 10 sager om afslag på besøg er indgivet skriftligt eller mundtligt. Hvis nogle af ansøgningerne er indgivet mundtligt, beder jeg tillige om oplysning om hvorvidt og i givet fald hvor der er gjort notat om ansøgningen.

Afgørelserne er truffet i perioden fra den 17. april 2002 til og med den 3. februar 2003. Det fremgår ikke om den som der er søgt om besøgstilladelse til, på det pågældende tidspunkt havde status som varetægtsarrestant eller afsoner.

5 af afslagene vedrører anmodninger om besøg til samme indsatte, og der er givet afslag med samme begrundelse i alle tilfælde. 2 af de øvrige afslag vedrører tillige anmodninger om besøg til samme indsatte (en anden).

Reglerne om besøg mv. til indsatte (afsonere) findes i straffuldbyrdeslovens §§ 51-54. Efter lovens § 53 fastsætter justitsministeren regler om gennemførelsen af de indsattes ret til besøg og om begrænsninger i denne ret ud fra ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn, herunder om adgang for institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, til at træffe bestemmelse om forbud mod besøg af bestemte personer. Sådanne regler er fastsat i Justitsministeriet, Direktoratet for Kriminalforsorgens bekendtgørelse nr. 376 af 17. maj 2001 om adgangen til besøg mv. til indsatte der udstår fængselsstraf eller forvaring i kriminalforsorgens institutioner (besøgsbekendtgørelsen). Til denne bekendtgørelse knytter sig vejledning nr. 81 af 16. maj 2001.

For varetægtsarrestanter fandtes reglerne om besøg på det tidspunkt hvor afgørelserne blev truffet, i cirkulære nr. 220 af 19. december 1980 med senere ændringer om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. Cirkulæret er ophævet i forbindelse med ikrafttrædelsen den 1. december 2003 af den nye varetægtsbekendtgørelse der indeholder regler om besøg (kapitel 22 og §§ 84 og 85).

8.2.2. Sagsbehandlingsregler mv.

§ 4 i besøgsbekendtgørelsen har følgende indhold:

”§ 4. Besøg af bestemte personer kan forbydes, og en meddelt besøgstilladelse kan inddrages, hvis dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedsmæssige grunde.

Stk. 2. Inden tilladelse til at besøge en indsat i et ... arresthus meddeles, skal der til brug for sagen almindeligvis indhentes oplysninger om ansøgeren i Det centrale Kriminalregister.

Stk. 3. ...

Stk. 4. Indhentelse af oplysninger fra Det centrale Kriminalregister efter stk. 2 og 3 kan kun ske, hvis ansøgeren har afgivet skriftligt samtykke hertil. Institutionen skal vejlede ansøgeren

om, at det er en forudsætning for at meddele besøgstilladelse, at den pågældende afgiver samtykke til indhentelse af oplysninger fra Det centrale Kriminalregister.

Stk. 5. Når en ansøgning om besøgstilladelse afslås eller en besøgstilladelse inddrages, skal der gøres notat om grunden hertil.”

I § 12, stk. 3, i cirkulæret om varetægtsarrestanters adgang til brevveksling og besøg mv. var anført følgende:

”Stk. 3. Besøg af bestemte personer kan forbydes af institutionens leder, når dette i det enkelte tilfælde findes påkrævet af ordens- eller sikkerhedshensyn. Såfremt besøg nægtes, skal der ske fornødent notat med oplysning om grunden hertil.”

I § 42, stk. 1, i den nugældende varetægtsbekendtgørelse er en bestemmelse svarende til besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, og i § 42, stk. 2, en bestemmelse svarende til besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 5 (notatpligten). I varetægtsbekendtgørelsens § 46, stk. 3, er en bestemmelse svarende til besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 2, om indhentelse af oplysninger fra kriminalregistret, og i § 46, stk. 4, en bestemmelse svarende til besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 4, om skriftligt samtykke hertil. Direktoratet har samtidig med ikrafttrædelsen af den nye varetægtsbekendtgørelse ophævet bl.a. direktoratets cirkulæreskrivelse nr. 11326 af 27. april 2000 om kontrol af besøgende i arresthusene hvori det var bestemt at det i forbindelse med ansøgning om besøgstilladelse normalt bør sikres at det, efter indhentet samtykke, er kontrolleret om der i Det centrale Kriminalregister findes oplysninger om ansøgeren som har betydning for sagens afgørelse. Det var ikke i denne skrivelse anført at samtykke skulle foreligge skriftligt.

Jeg går ud fra at der er indhentet fornødent samtykke forud for indhentelse af oplysninger i kriminalregistret om de besøgende, og at det er sket skriftligt, også i sager vedrørende varetægtsarrestanter. Jeg beder dog for en ordens skyld arresthuset om at bekræfte min antagelse.

I besøgsvejledningens pkt. 5 er det (udtrykkeligt) anført at der skal foretages en konkret vurdering af om tilladelse til besøg i det enkelte tilfælde skal nægtes. Alle relevante omstændigheder som taler for eller imod at meddele besøgstilladelse, skal indgå i denne vurdering, og afgørelsen skal træffes efter en konkret afvejning af disse omstændigheder. Må det f.eks. antages at der foreligger risiko for indsmugling af narkotika eller lignende, skal det således overvejes om der foreligger omstændigheder i den konkrete sag som begrunder at besøg alligevel skal tillades, f.eks. som et overværet besøg. At det også gælder for varetægtsarrestanter fremgår nu af varetægtsvejledningens pkt. 121.

8.2.3. Partshøring mv.

Kan en part i en sag ikke antages at være bekendt med at myndigheden er i besiddelse af bestemte oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, må der ikke træffes afgørelse før myndigheden har gjort parten bekendt med oplysningerne og givet denne lejlighed til at fremkomme med en udtalelse, jf. forvaltningslovens § 19, stk. 1. Det gælder dog kun hvis oplysningerne er til ugunst for den pågældende part og er af væsentlig betydning for sagens afgørelse. Partshøringspligten begrænses desuden ved en række undtagelser i § 19, stk. 2. Bl.a. følger det af § 19, stk. 2, nr. 4, at der ikke skal ske partshøring hvis parten ikke har ret til aktindsigt efter reglerne i lovens § 4 med hensyn til de pågældende oplysninger.

Af besøgsvejledningens pkt. 9 fremgår det at såvel den indsatte som den der søger om besøgstilladelse, er parter ved behandlingen af sager om besøgstilladelse. Det indebærer bl.a. at begge parter har partsbeføjelser efter forvaltningsloven, herunder ret til partshøring (medmindre en af undtagelsesbestemmelserne finder anvendelse). At det også gælder for varetægtsarrestanter fremgår nu af varetægtsvejledningens pkt. 133.

Jeg har alene modtaget kopi af de afgørelser der er truffet. Der er ikke oplysninger om at der i nogen af de 11 tilfælde er sket partshøring.

Jeg anmoder arresthuset om en udtalelse herom.

8.2.4. Begrundelse

Forvaltningslovens §§ 22 og 24 er sålydende:

”
...

§ 22. En afgørelse skal, når den meddeles skriftligt, være ledsaget af en begrundelse, medmindre afgørelsen fuldt ud giver den pågældende part medhold.

...”

”
...

§ 24. En begrundelse for en afgørelse skal indeholde en henvisning til de retsregler, i henhold til hvilke afgørelsen er truffet. I det omfang, afgørelsen efter disse regler beror på et administrativt skøn, skal begrundelsen tillige angive de hovedhensyn, der har været bestemmende for skønsudøvelsen.

Stk. 2. Begrundelsen skal endvidere om fornødent indeholde en kort redegørelse for de oplysninger vedrørende sagens faktiske omstændigheder, som er tillagt væsentlig betydning for afgørelsen.

Stk. 3. § 24, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, gælder ikke i de sager, der er nævnt i § 9, stk. 4. Begrundelsens indhold kan i øvrigt begrænses i det omfang, hvori partens interesse i at kunne benytte kendskab til denne til varetægelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller til andre private eller offentlige interesser, jf. § 15.”

(§ 24, stk. 3, har fået sin nuværende formulering ved lov nr. 382 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forvaltningsloven der trådte i kraft dagen efter bekendtgørelsen af loven i lovtidende. Første sætning i bestemmelsen og ”i øvrigt” i 2. sætning fandtes ikke i den affattelse der gjaldt før dette tidspunkt).

Brevene til ansøgerne udgør det notat som skal udfærdiges efter bekendtgørelsens § 4, stk. 5, i relation til den pågældende ansøger.

I alle tilfælde på nær 2 henvises der i afgørelsen til den pågældende til bekendtgørelsens § 4, stk. 1, som grundlag for den trufne afgørelse. I flere tilfælde henvises der tillige til straffuldbydelseslovens § 53, stk. 1.

Det fremgår som tidligere nævnt ikke om de pågældende indsatte var afsonere eller varetægtsarrestanter.

Hvis der i nogen af de pågældende tilfælde har været tale om varetægtsarrestanter, er der ikke sket en korrekt henvisning til retsgrundlaget for den trufne afgørelse.

I det ene af de 2 tilfælde hvor der ikke henvises til bekendtgørelsens § 4, henvises der til straffuldbydelseslovens § 53, stk. 1. Det fremgår ikke om den pågældende på afgørelsestidspunktet var afsoner eller varetægtsarrestant. Ved mine bemærkninger nedenfor har jeg lagt til grund at den pågældende var afsoner.

Da straffuldbydelseslovens § 53, stk. 1, alene er en bestemmelse der bemyndiger justitsministeren til at fastsætte regler, er det ikke tilstrækkeligt at henvise til denne bestemmelse. Da der er tale om et enkeltstående tilfælde hvor der ikke (tillige) er henvist til bekendtgørelsens § 4, stk. 1, giver det mig ikke anledning til at foretage mig mere.

I det andet tilfælde henvises der i afgørelsen til den pågældende ikke til retsgrundlaget for den trufne afgørelse (jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1). Det drejer sig om et afslag den 23. juli 2002 til en ansøger under 18 år til besøg hos dennes kæreste, og afslaget var begrundet i at ansøgerens forældre ikke ville give tilladelse til besøg. Begrundelsen for afslaget er således ikke ordens- og sikkerhedsmæssige hensyn som angivet i bekendtgørelsens § 4, stk. 1.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde hvor arresthuset ikke har henvist til retsgrundlaget for den trufne afgørelse, giver det mig ikke anledning til at foretage mig noget.

Direktoratet gennemgik i forbindelse med direktoratets inspektionsbesøg sager om afslag på besøg. Direktoratet tilkendegav i sin rapport (s. 22) at begrundelsen (i forhold til den der ansøger om besøg) bør indeholde en gengivelse af de oplysninger der konkret fremgår om den pågældende i kriminalregistret, og herefter en begrundelse for at arresthuset skønner at disse oplysninger i det enkelte tilfælde gør det nødvendigt at forbyde besøg.

Der er i sagerne oplysning om de faktiske oplysninger der er lagt til grund, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 2, og en begrundelse for hvorfor arresthuset på baggrund heraf har truffet afgørelsen om afslag på besøg, jf. forvaltningslovens § 24, stk. 1, 2. pkt.

Som nævnt under pkt. 8.2.3. fremgår det af besøgsvejledningens pkt. 9 og nu også af varetægtsvejledningens pkt. 133 at også den indsatte er part i sagen om besøgstilladelse. Det indebærer bl.a. at også den indsatte skal have direkte meddelelse om afgørelsen (hvilket vil kunne ske mundtligt), og at reglerne i forvaltningsloven om begrundelse finder anvendelse i forhold til den indsatte. Hvis et afslag på besøgstilladelse meddeles den indsatte skriftligt, skal af-

gørelsen således ledsages af en begrundelse, jf. forvaltningslovens § 22. Hvis et afslag er begrundet i fortrolige forhold vedrørende den ene part, f.eks. oplysninger om sigtelse for strafbart forhold, kan begrundelsen begrænses i forhold til den anden part efter forvaltningslovens § 24, stk. 3, jf. § 15. Det fremgår også af besøgsvejledningens pkt. 9 og varetægtsvejledningens pkt. 134.

Jeg anmoder arresthuset om at oplyse hvorvidt de indsatte som der er søgt om besøgstilladelse til, har fået mundtlig eller skriftlig meddelelse om afgørelsen. Hvis der (i nogle af sagerne) foreligger en skriftlig meddelelse, beder jeg om kopi heraf. Hvis afgørelsen er meddelt mundtligt, anmoder jeg arresthuset om at oplyse om der er gjort notat i den indsattes journal om meddelelse af afgørelsen, og i givet fald at vedlægge kopi heraf. Hvis det ikke heraf fremgår om de indsatte i forbindelse med meddelelse af afgørelsen har fået en begrundelse for afslaget, beder jeg om oplysning om hvorvidt det er tilfældet.

8.2.5. Klagevejledning

I alle tilfælde er der givet oplysning i brevet til ansøgeren om at afgørelsen kan påklages til Direktoratet for Kriminalforsorgen. I et tilfælde er det tillige oplyst at klagen skal være direktoratet i hænde inden 2 måneder efter at afslaget er modtaget af den pågældende (en afgørelse af 3. februar 2003). Jeg går ud fra at der sigtes til klagefristen i straffuldbyrdelseslovens § 111, stk. 2.

Efter denne bestemmelse skal klage over afgørelser der er truffet i henhold til straffuldbyrdelsesloven, iværksættes inden to måneder efter at afgørelsen er meddelt ”den dømte”.

Hvis der er tale om en ansøgning om tilladelse til at besøge en afsoner, er afgørelsen i det konkrete tilfælde truffet i henhold til straffuldbyrdelsesloven. I relation til den indsatte – der som nævnt under pkt. 8.2.3. også er part i sagen om besøgstilladelse hvorfor reg-

lerne i forvaltningsloven, herunder reglerne om klagevejledning, finder anvendelse – er adressaten ”den dømte”, men det samme gør sig ikke gældende i relation til ansøgeren. Der gælder således ingen klagefrist i forhold til ansøgeren om besøgstilladelse.

Da der er tale om et enkeltstående tilfælde hvor klagevejledningen i brevet til ansøgeren tillige har omfattet oplysning om klagefrist, giver det mig ikke grundlag for at foretage mig mere.

Hvis det ikke af notater, jf. pkt. 8.2.4., fremgår om der er givet klagevejledning til de indsatte som der er søgt om besøgstilladelse til, anmoder jeg arresthuset om at oplyse hvorvidt de indsatte er meddelt klagevejledning, og om denne klagevejledning har omfattet oplysning om klagefrist.

8.2.6. Kompetence

Afgørelser efter besøgsbekendtgørelsens § 4, stk. 1, træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil, jf. bekendtgørelsens § 24. Efter det dagældende besøgsbrev vedrørende varetægtsarrestanter skulle afgørelsen træffes af institutionens leder. Der kunne dog ske intern delegation hvis betingelserne herfor var opfyldte. At der kan ske delegation fremgår nu udtrykkeligt af § 42, stk. 1, i varetægtsbekendtgørelsen hvorefter afgørelsen træffes af institutionens leder eller den der bemyndiges dertil.

Kompetencen til at træffe afgørelse efter besøgsbekendtgørelsen er ifølge den kompetencefordeling der er udfærdiget den 5. juli 2001, delegeret til arrestforvareren.

Alle afgørelserne er i de konkrete tilfælde truffet af arrestforvareren.

9. Opfølgning

Jeg beder arresthuset om at sende de oplysninger mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Direktoratet for Kriminalforsorgen som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

10. Underretning

Denne rapport sendes til arresthuset, Politimesteren i Hobro, Direktoratet for Kriminalforsorgen, Folketingets Retsudvalg og de indsatte i arresthuset.

Lennart Frandsen
Inspektionschef